

Filozofie a psychoterapie
Závěrečná práce za 3. ročník

Vladimír Paleček

Obsah

Historie Daseinsanalýzy

Teoretická východiska

Příběh klientky

Slovo na závěr

Dodatek: Básně z ústavu sociální péče, fotografie

Daseinsanalýza

Úvod

Je existenciální psychoterapie, která nepovažuje za důležitou adaptaci člověka na prostředí, ve kterém žije, ale zdůrazňuje jeho seberealizaci a uskutečňování individuálních hodnot nebo životního poslání. Orientuje se především fenomenologicky na vnitřní zážitkový svět jedince. Vztah s terapeutem nabízí jako jedinečné „setkání“. D.A. nastoluje otázky podstaty člověka, vyrovnává se s problematikou lidského bytí a jeho smyslu, s otázkou lidského ducha, svědomí, odpovědnosti, utrpení a smrti. Reaguje na dilemata člověka, kterého, jak se někdy zdá, degradují války i technický rozvoj na bezvýznamný objekt, důležitý pouze jako součást celku. D.A. je filozoficky laděný směr, vycházející z existenciální filozofie Martina Heideggera, od něhož přejímá základní terminologii, a z fenomenologické metody, navazující na filozofa Edmunda Husserla. K vedoucím osobnostem tohoto směru patří Švýcaři Ludwig Binswanger a Medard Boss. K dalším významným reprezentantům D.A. patřil R. Kuhn, W. Brautigam, P. Christian, A. Storch, G. Condrau, R. Straus. Lze sem volně přiřadit i V. E. von Gebstella (1959), který nazval svůj přístup „lékařskou antropologií“. Daseinsanalýza je směr, který odpovídá spekulativnímu způsobu myšlení klasické německé filozofie. D.A. vychází z faktu člověka „bytí ve světě“ („In – der – Welt – Sein“) a pokouší se o analýzu jeho prožívání, v psychopatologii pak o analýzu jeho psychotické nebo neurotické existence.

Chce být cestou k pochopení lidské existence. Chce pomoci pacientovi pochopit a uskutečňovat jeho existenci. Předkládá řadu tezí o podstatě člověka : člověk je schopen uvědomovat si sám sebe i to, co dělá. Je schopen činit rozhodnutí a nést za své jednání odpovědnost. Je schopen si též uvědomit možnost úplné izolace, ztráty všech významných vztahů k okolí i možnost neexistence, smrti. S tím souvisí pocit úzkosti. Význam člověka není

v tom, čím byl v minulosti, nýbrž v tom, čím je nyní, a zejména ve směru jeho vývoje, který má směřovat k uskutečňování, k aktualizaci jeho vrozených schopností.

Daseinsanalýza prozatím ve světě není příliš rozšířena, avšak tento způsob myšlení a psychoterapeutické praxe se jeví jako velmi perspektivní, protože překonává jednostranně přírodovědecké a technické přístupy, nezakotvené v morální odpovědnosti. Dobyvačný „ duch techniky “, který má v programu se vším násilně a subjektivisticky manipulovat (včetně pacienta), se zde nahrazuje pojetím, podle něhož je člověk odpovědný za plné bytí všeho, s čím se ve světě setkává. To se týká také a zejména lidského společenství a odpovědnosti za druhé lidi. Za nejvyšší hodnotu se zde pokládá naplněná možnost „ autentického bytí sám sebou“. Avšak je zcela mylná interpretace daseinsanalytického přístupu, která jeho nejvyšší motiv „ být sám sebou “ (jinými slovy „ autentické bytí “) pokládá za projev individualismu. Tak je lidská existence vždy již koexistencí a jiná nemůže být, znamená „ autentické bytí sám sebou“ neodmyslitelně zároveň vždy již i autentické, tedy plné a pravé spolubytí s druhými lidmi. A nestačí těmto možnostem jen porozumět, nýbrž je třeba opravdově převzít a aktivně uskutečňovat svou vlastní existenci.

Filozofické předpoklady daseinsanalýzy

D.A. klade velký důraz na vyslovení filozofických východisek psychoterapie. Za klíčový předpoklad pokládá takové pojetí člověka, které odpovídá celé šíři a plnosti jeho způsobu bytí a životního projevu. Důslednou kritikou věnuje jednostrannému přírodovědnému přístupu, který člověka chápe jako předmět mezi předměty, věc mezi věcmi, resp. živočicha mezi živočichy. Přiměřené pojetí člověka D.A. nachází ve filozofii německého myslitele 20. století Martina Heideggera. Podle tohoto pojetí se člověk od všech ostatních jsoucen odlišuje tím, že má možnost svému bytí, svému životu rozumět a zaujímat k němu nějaký více či méně svobodný vztah. Jinými slovy, může mít vztah ke svým vztahům, což není dáno žádnému přírodnímu objektu ani vyrobené věci. Tato lidská podstata se zde nazývá „ ek-sistence “, která však již neznamená pouhé vyskytování se v nějakém okolí, ale naopak rozumí se jí otevřenost člověka pro to, s čím se setkává. Do němčiny se slovo „ ek – sistance “, převádí jako „ Da- sein “ (odtud název Daseinsanalýzy). Do češtiny se výraz „ Dasein “ většinou přetlumočuje jako „ pobyt “ (na rozdíl od pouhého „ výskytu “). Doslovně lze „ Da – sein “ překládat také jako „ bytí zde “. K charakterizování a analýze pobytu se nepoužívá běžných pojmů a kategorií, nýbrž takzvaných „ existenciálů “, nazývaných také „ základní bytostné rysy pobytu “. Jsou navzájem neoddělitelné a rovnocenné. Pobyt člověka na světě lze určit následovně:

Člověk vždy již nějak rozumí tomu, s čím se ve světě setkává. To mu otvírá jeho možnosti, mezi nimiž se musí rozhodovat a samostatně je uskutečňovat. Jde mu přitom o jeho možnost být sám sebou a vést sobě vlastní, autentický způsob života. Nutnost volit mezi různými možnostmi tvoří jeho svobodu. Všechny vztahy a činnosti člověka mají svou tělesnou oblast. Ale od samého počátku člověk vždy již existuje ve vzájemných vztazích s druhými lidmi. V tomto kontextu se odvíjí životní historie, osobní dějiny každého člověka, které mají jedinečný

smysl. Žitý čas lidské existence však není obsahově vyprázdněným časem fyzikálního měření, nýbrž je to čas obsažený, vždy čas „k něčemu“. Je to také čas, ve kterém jsou minulost, současnost a budoucnost neustále spolupřítomné. Tak člověk ví, že jeho život je konečný. Člověk si nemůže zvolit, do jakého historického období a souhrnu dalších podmínek se narodí. Skutečnost, ve které žije, na něho klade nároky, na něž musí odpovídat aktivně a přiléhavě. Ocítá se v rozmanitých životních situacích, je vystaven různým skutečnostem, ke kterým zaujímá vztah. To, jak jim rozumí, se určuje jeho životní zkušeností. Některé skutečnosti se ho dotýkají blíže, jiné jsou mu vzdálené či lhostejné. Avšak aby dokázal dostát nárokům, které na něho skutečnosti světa kladou, musí dostatečně rozumět všem svým bytostným individuálním životním možnostem (včetně svých hranic), převzít je opravdu jako své vlastní a každodenně je uskutečňovat. Tak člověk dochází životní plnosti a stává se sám sebou, a to zejména ve vzájemném soužití s druhými lidmi, kde právě láska, přátelství apod. jsou těmi vztahy, které člověku umožňují plně rozvinout vlastní existenci.

Daseinsanalytické pojetí ontogeneze

Podle daseinsanalýzy je lidská ontogeneze postupným odvíjením možností existence. Jedná se o možnosti, jak se vztahovat a chovat vůči tomu, s čím se člověk ve světě setkává. Konkrétní podoby vztahů a chování jednotlivých lidí nejsou přímo dány tělesně, tj. geneticky, nýbrž se utvářejí pod vlivem vztahů a nároků, ve kterých se jedinec ocítá. Rozhodující význam tu má soužití s druhými lidmi, které je vždy již vzájemné, a výchova. Výchova je buď

záměrně nebo bezděčně otvírání životních možností jedince, jeho možností porozumět tomu, s čím se setkává, a přiléhavě na to odpovídat. (D.A. užívá i výrazu „patogenní pedagogika“, která možnosti naopak spíše uzavírá a lidskou existenci jedince jednostranně deformuje.) Během ontogeneze má člověk nashromáždit takový repertoár možností porozumět a jednat, který mu umožní plnou a samostatnou existenci, jinými slovy: být sám sebou a obstát vůči nárokům ze strany druhých, všeho, s čím se setká. Neodpovídá-li výchova a nároky ze strany lidí organické konstituci jedince, uzavře se mu namnoze možnost existovat samostatně a autenticky, být sám sebou. Možnosti porozumění a chování si dítě osvojuje postupně a podle převažujícího druhu nároků, které se na ně nově kladou. D.A. rozeznává i určitá vývojová stádia. Ta však zde nejsou dána dominancí některého vitálně exponovaného orgánu (ústa, konečník, pohlaví), nýbrž určitým celkovým způsobem vztaženosti k věcem a lidem, který si dítě v daném období osvojuje. (Z hlediska psychosomatiky zde tyto orgány vystupují jen jako tělesná oblast, součást této vztaženosti, příslušné poruchy se zde pak mohou objevovat společně ve sféře meziosobní i tělesné atd..) Dítě ještě nevede samostatný a autentický způsob existence, jeho porozumění životu je ještě součástí lidské existence rodičů, resp. jejich vzájemnému vztahu. Teprve v adolescenci se může dospět k takovému stupni porozumění, že nastává možnost být sám sebou. (Tzv. regrese pak znamená ztrátu tohoto porozumění věcem a lidem v nadměrně náročné situaci, což má za následek i porozumění změny ve způsobu odpovídání na situaci.)

Co se týká výkladu lidského chování a dalších fenoménů existence, daseinsanalýza nepokládá za přiměřený přírodovědný kauzální model. Odvolává se přitom na to, že žádné lidské jednání nelze předem zcela jednoznačně předpovědět na podkladě řetězu příčin. D.A. Naopak vychází z poznání, že každý lidský fenomén má svůj smysl v kontextu lidské existence. Hybným podkladem lidského chování je motiv, který v D.A. striktně odlišuje od

příčiny. Podle ní motiv nelze vědecky považovat ani za „psychickou příčinu“. Uvádí k tomu tři důvody:

- a) každý motiv má svůj smysl, a to tak, jak člověk pohání k tomu, aby své jednání záměrně směřoval k určitému cíli
- b) člověk si může určitý cíl jako svůj cíl zvolit jen proto, že je s to porozumět významnostem a kvalitám toho, s čím se setkává
- c) lidská motivovanost předpokládá určitou oblast výběru, která člověku umožní volit, na co se v daném okamžiku zaměří a jakým způsobem. Tato svoboda výběru znemožňuje, aby byly motivované způsoby lidského chování exaktně vypočitatelné předem. To se ostatně týká i predikce v ontogenezi vůbec, ale speciálně i v psychoterapeutickém procesu. Člověk se totiž nemění od jedné příčiny k další, nýbrž od motivu k motivu. Ovšem v dětském věku, kdy nesamostatná existence je ještě součástí existence rodičů, jsou nosným momentem vývoje i jejich motivy.

Fenomenologický přístup v daseinsanalýze

Pro D.A. je neodmyslitelný tzv. fenomenologický přístup. Vychází z filozofického pojetí, podle něhož je fenomén to, co nám dává poznat bytí nějakého jsoucna. Nelze jej vnímat smysly bezprostředně: pouze se ohlašuje skrze jevy, úkazy, příznaky atp. Fenoménu, a tedy i bytí nějakého jsoucna, lze porozumět, že se prodlí u daností, které jej ohlašují, ve všech jejich konkrétních významech a odkazovacích souvislostech faktického kontextu. Tyto danosti je třeba „nechat platit“ v této podobě a způsobu přítomnosti, jak se ukazují, a dopřát jim, aby se v porozumění rozvinuly ve všech svých významech. Tato metoda bezprostředního porozumění umožňuje, aby se daná skutečnost člověku představila ve všech svých významech a odkazovacích souvislostech. To se plně týká i všeho, s čím se psychoterapeut setkává u pacienta. D.A. proto zásadně odmítá veškeré hypotetické teoretické konstrukce, které nelze bezprostředně vykázat tímto fenomenologickým porozuměním. Z této pozice se kriticky staví ke všem analytickým školám a směrům i k přírodovědně orientovaným teoriím. Klade požadavek, aby se psychoterapeut vzdal vyspekulovaných pojmových systémů, které provádějí drastickou redukci přirozeně bezprostředních fenoménů lidské existence. Fenomenologický přístup, který nechává platit a v plné významnosti rozvinout všechny danosti tak, jak se bezprostředně ukazují, předznamenává i způsob výkladu v daseinsanalytické psychoterapii. Především se varuje toho, aby se při výkladu či hovoru s pacienty používalo poněkud výlučného jazyka heideggerovské filozofie. Nosným momentem psychoterapeutického procesu je zde to, že terapeut pacientovi umožní postupně plné porozumění a především schopnost svobodně porozumět všemu, s čím se lze ve světě setkat. Je nevyhnutelné, aby pacient ke svým vhledům dospěl sobě vlastní cestou, na které ho terapeut udržuje a povzbuzuje formou tázání, poukazováním na některé momenty či nabídku určitého výkladu. Tyto výklady se však udržují v rovině a jazyce bezprostřední životní zkušenosti, na které se významy a souvislosti bezprostředně ukazují. Výklad se však zásadně vyhýbá tomu, aby něco vysvětloval pomocí explicitních odkazů na filozofii, z které D.A. koncepčně vychází. Chce se tak vyhnout jakékoliv indoktrinaci pacienta. Terapeut pacienta nevede, ale tím, jak sám plně rozumí životu, pacientovi otevírá možnosti respektovat a akceptovat všechno v těch významovostech, které jsou tomu vlastní. Toto co nejplnější porozumění pak umožňuje i aktivní a přiměřené odpovídání na každou skutečnost formou přiléhavých způsobů jednání.

Daseinsanalytické pojetí nemoci

Daseinsanalyticky se nemoc určuje tím, že znamená ztrátu některých bytostných možností daného člověka. Představuje narušení samostatného, svobodného a plného uskutečňování a projevování jeho životních možností daného člověka. Představuje narušení samostatného, svobodného a plného uskutečňování a projevování jeho životních možností, a je tudíž přechodným či trvalým ochuzením jeho existence, autentického bytí sebou. Vždy se tedy nějak dotýká celkového kontextu individuální existence a koexistence s druhými lidmi a v něm je třeba nemoci rozumět. Vždy již náleží k nějakému konkrétnímu člověku, nemoc sama o sobě se nevyskytuje. Nemoc je fenomén, který nelze vnímat smyslově bezprostředně: pouze se ohlašuje příznaky, které nám dávají poznat ji v jejím vlastním druhu. Pojetí nemoci jako narušení existence D.A. uplatňuje jak na onemocnění primárně somatická, tak na choroby a poruchy duševní, i na tzv. choroby psychosomatické. V prvním případě je sice zachována svoboda rozhodování, avšak převážně vnější okolnosti brání zvolené možnosti uskutečnit (např. při zlomenině nohy). V druhém případě se jedná o menší či větší ztrátu svobodného rozhodování i případné neporušenosti tělesné oblasti, která je při uskutečňování té které možnosti výkonným orgánem. V třetím případě se narušená svoboda rozhodování projevuje a ohlašuje zvláštním druhem tělesných příznaků (např. žaludeční vředy mohou vznikat jako projev jednostranné nastavenosti člověka na ovládání okolí či zvládání zátěžových úkolových situací). Tělesná oblast je v daseinsanalytickém pojetí chápána pouze jako jedna stránka celkové existence jedince. Nejzazší možností mezi všemi možnostmi, jak existovat, je však smrt, která je ovšem na tělesnost vázána. Není-li pro člověka již nadále možné existovat tělesně, pozbývají autentičnosti i ostatní jeho bytostné možnosti. D.A. se rovněž zabývá fenoménem bolesti: intenzita jejího prožívání závisí na tom, jak citelná jsou pro pacienta ohrožení nebo ztráty daných orgánů, funkcí a jak zužují jeho existenci. (Existenci se zde ovšem nemyslí pouhý živý tělesný výskyt, nýbrž smysluplný autentický způsob života .) Obdobné je to s tzv. duševní bolestí a zármutkem.

D.A se pokouší o rozvinutí vlastní osobité psychopatologie, která však neusiluje o vyčerpávající taxonomii chorob, ale spíše rozpracovává vodítka, jak porozumět různým druhům onemocnění podle toho, který narušený bytostný rys lidské existence v nich vystupuje do popředí. (U psychoneuróz to jsou např. poruchy tzv. nastavenosti, resp. vyladění pobytu, které vytvářejí určitou jednostrannou výběrovost v porozumění skutečnosti a tím brání i aktivnímu přiléhavému chování jedince vůči tomu, s čím se setkává.). Při výkladu chorobných projevů, a tím i fenoménu daného onemocnění, který se takto ohlašuje, D.A. vychází z odkrytí smyslu, který tyto projevy mají v kontextu soudobého, aktuálního způsobu života a vztahů daného pacienta. Jde o to, jaký okruh významů chovají v kontextu uskutečňování nebo zanedbávání jeho důležitých životních možností. Teprve poté, co se určí tyto souvislosti, obrací se fenomenologická metoda k individuální historii jejich původu, proměn, uzlovým motivům apod.

Takzvané kauzálně vývojové vysvětlení chorobných projevů D.A. nepovažuje za postačující pro psychotherapeutické účely. Všimá si však i toho, jak se obrazy různých duševních onemocnění a způsoby jejich ošetřování přetvářejí historicky podle přeměn společenských poměrů. (Týká se to psychoneuróz , funkčních psychóz, ale i organických psychóz a syndromů aj.)

Daseinsanalytické pojetí lásky a sexuality

Tematiku lásky a sexuality ovšem D.A. řeší zcela odlišně než psychoanalýza a běžná sexuologie. Lásku určuje nezávisle na sexualitě jako takový vztah, ve kterém člověk druhému dopřává plně uskutečnění všech jeho bytostných možností. Jedná-li se o vztah mezi mužem a ženou v partnerském smyslu, ponechává toto určení dostatek prostoru pro oblast tělesnou, pro sexualitu. Láska je vztah zcela původního a svébytného druhu, který nevzniká ze sexuality, ani jej na ni nelze redukovat. Teorie sublimace, která podle psychoanalýzy přetváří živočišně pudové síly na společensky přijatelné a žádoucí formy chování, D.A. pokládá za nepodloženou spekulaci. Za neprokazatelný považuje i pojem pudu. Tzv. pudové chování nejsou původnější než formy kultivované a navíc jsou naopak méně svobodné. D.A. mlčky připouští tělesnou stránku zdrojů lidské aktivity, ale nečiní z ní své téma a plně ji podřizuje celku lidské existence a jejich vztahových možností. Sexuální prožívání chápe jako smyslově tělesný výraz setkání obou partnerů ve vzájemném spolubytí, ve kterém se ohlašuje smysl bytí vůbec. Sexualita je chápána jako vždy vztahová záležitost, ve které je pokaždé zapojen celý člověk a nikoliv jen příslušné orgány se svými anatomicko-fyziologickými charakteristikami. Rovněž sexuální perverze D.A. svým výkladem vykazuje jako způsoby dosahování vzájemnosti partnerů, i když jako způsoby zcestné a chorobně nesvobodné. Tento jejich ráz je dán tím, že jde o způsoby víceméně nepřijatelné či ohrožující, avšak přitom pro danou osobu jediné možné a uspokojivé. Jsou projevem celkového zúžení existence a patologického uzavření normálních vztahových možností (zejména citových) v dané oblasti. To vzniká v průběhu ontogeneze tak, že dospělí, především rodiče, vůči dítěti uplatňují takové vztahy a způsoby chování, které mu znemožňují, aby si osvojilo přiměřené ladění a porozumění v této oblasti. D.A. v tom má opačný názor než psychoanalýza, nikoliv vývoj sexuálního libida určuje veškeré vztahy a chování jedince, nýbrž právě naopak významné mezosobní vztahy a zážitky v ontogenezi určují i vývoj sexuálních motivů a způsobů chování. I

z daseinsanalytického pohledu jde sice o narušení „lásky“, ale ta je v D.A. chápána jako vztah otevírání a poskytování životních možností. Narušení rodičovské lásky dítěte uzavírá cestu k tomu, aby si lásku samo a samostatně osvojilo jako bytostnou možnost. Tím pak vznikají komplementární deformace v tělesné oblasti, v sexualitě.

D.A. se rovněž zabývá tzv. funkčními sexuálními poruchami. Avšak chápe je opět v rámci i celkové existence a vztahovosti a jejího zúžení či rozvinutí. Neuznává tedy čistě symptomatickou léčbu a za účinnou považuje širší terapii, zaměřenou na vztahy. Uvádí však rovněž množství kazuistik opačného rázu, kdy se partnerský vztah zúží pouze na tělesnou stránku, zatímco hlubší citový vztah, láska, chybí. Podle D.A. se zde jedná o neschopnost přijmout partnera jakožto celého v jeho plném autentickém bytí.

Daseinsanalýza a tzv. psychosomatika

Takzvanou psychosomatickou D.A. pokládá v souladu se svým fenomenologickým pojetím tělesnosti jakožto pouze jedné „oblasti“ lidské existence za tematiku dosud nedostatečně otevřenou. D.A. kritizuje již sám název „psychosomatika“, resp. „

psychosomatická medicína “ a navrhuje jej nahradit označením „ antropologická medicína “ . Sem by se podle ní spadala i oblast tzv. jevů somatopsychických.

Daseinsanalytické řešení tzv. psychosomatiky vychází z toho, že lidská existence probíhá neustále jako vztaženost vůči tomu, s čím se člověk setkává. Tato vztaženost je vždy nějak nastavená, vyladěná . Člověk proto všemu , s čím se setkává , rozumí výběrově a podle toho se také chová . Do této vztaženosti pak je vpojena jak jeho stránka duševní , tj. citově prožitková, tak jeho stránka tělesná . Obě tyto stránky mohou být nastavené , naladěné stejně. Na tomto podkladě lze pozorovat, že některé prožitky se odrážejí i v příznacích tělesných . Je-li člověk na některé ladění této své vztaženosti nesvobodně fixován, nebo je mu zvenčí neodbytně vnuceno na úkor jiných možných druhů vztaženosti, může dojít k tomu, že toto narušení, ochuzení celistvosti existence, se projeví jako tělesné onemocnění.

Odtud pocházejí i orgánové příznaky při psychoneurózách . Nevyplyvají z primárních anatomicko- fyziologických poruch těchto orgánů, ale z poruch ve vztahovosti daného jedince D:A . má tendenci přiřazovat k určitým druhům vztaženosti projevy v některých konkrétních orgánech. Tak např. nadměrná produkce žaludečních šťáv a žaludeční vředy se vážou ke vztaženosti, která je zaměřena na ovládnání okolí, nebo která vyplývá z toho, že jedinec musí zvládat nepřiměřené náročné úkoly a situace. Gynekologické poruchy souvisejí s odmítáním a nezvládnutím vlastní ženské role. Obecněji řečeno, vede se zde určitá funkční analogie mezi nastavením existenciální vztaženosti a vitální funkcí určitého orgánu (např. zmocňování se „ světa“ je analogií k nadměrnému „ pohlcování “ potavy) - avšak tento poněkud již schematizující pohled se jeví pouze jako okrajový produkt zásadního fenomenologického přístupu, který v rámci psychoterapie usiluje o to, aby se určil smysl takových tělesných příznaků v kontextu celkové existence daného pacienta . Z toho hlediska může být tzv. volba orgánu naprosto individuálně jedinečná v závislosti na motivech životní historie a současně životní situace daného jedince. V každém případě je však tzv. psychosomatické onemocnění výrazem neschopnosti porozumět tomu, s čím se jedinec setkal, a přiléhavě a svobodně na to odpovědět. Situace, které nedokáže řešit samostatným rozhodnutím, se pak řeší mimovolnými tělesnými odezvami. Tím D. A. reinterpretuje i pojem tzv. konverze energie. Ani zde tedy D. A. nevychází z hledání příčin, ale ze smyslu onemocnění. Problematiku tzv. psychosomatických onemocnění považuje D.A. za důležitou i pro nepsihiatrickou medicínu, protože namnoze bývají skrytá v chorobných obrazech zdánlivě čistě somatického rázu. Na narušení celkové existence, se kterým je patrně třeba se v těchto případech v zájmu pacienta psychoterapeuticky zabývat, lze usuzovat zejména u chronických onemocnění nebo tam, kde se úzdrava či zhojení nápadně prodlužují, kde dochází k masivním komplikacím atp. Tento fenomén je však nutné vykázat zřetelně, protože nikoliv každé onemocnění musí vyplývat z narušení existence jako pobytu. (V těchto záležitostech D. A. chová sympatie k tzv. bálintovskému přístupu.)

Psychoterapeutický vztah v daseinsanalýze

Za nejvlastnější pole terapeutického působení D.A. považuje vztah mezi terapeutem a

pacientem. Je to vždy již vztah vzájemný, i když asymetrický. Má naprosto výlučnou povahu, nikde jinde v životě se nevyskytuje. Ze strany terapeuta v něm jde o maximální poskytování tím, že pacientovi „dává k dispozici“ svou plnou možnost porozumění, aniž by si však činil nárok na rovnocennou odezvu. (Úplata za léčbu se chápe pouze jako praktické opatření, které umožňuje, aby se jí terapeut vůbec v klidu mohl věnovat.) Terapeut si však vůči pacientovi musí podržet naprostou svobodu rozhodování a nezávislost, laděnou však láskyplně a sympaticky, nikoliv lhostejnost či okázalou dominanci. Smyslem této terapeutovi svobody je, aby psychoterapeut vinou svých osobních motivů pacientovi neuzavíral žádnou z jeho vlastních možností autentického seberozvíjení a bytí sám sebou. Terapeut od pacienta nemá očekávat dokonce ani zlepšení chorobných příznaků, nevnučuje mu své osobní hodnotové orientace (ani jiné), psychologicky s ním nemanipuluje, ani nevystupuje jako nadřazená autorita. (Postoj „laskavé autority“ se však i podle D. A. připouští v terapii mladistvých, kdy je vhodné poskytnout určitou orientaci a oporu.) V takovém terapeutickém vztahu není místa ani pro vědecký výzkumný zájem. Terapeut pacienta respektuje a akceptuje, avšak odpírá mu uspokojovat jakákoliv životní přání, která se během terapie vynoří. To se týká i tzv. emočního hladu: daseinsanalytický psychoterapeutický vztah není zaměřen na tzv. korektivní emoční zkušenost, i když terapeut(ka) bývá mnohdy prvním člověkem, který pacienta v životě respektuje a akceptuje takového, jaký svobodně je.

D. A. při diskusi o povaze terapeutického vztahu sice ještě užívá původních psychoanalytických termínů „přenos“ a „protipřenos“, avšak rozumí jim od základu odlišně a kritizuje je již v jejich etymologickém utváření. D. A. přitom vychází z bezprostředně fenomenologicky vykazatelného pozorování, že i v psychoterapii je každý vztah původní a autentický, a nikoliv „přenesený“. Odmítá tím tvrzení psychoanalýzy, že pacient na terapeuta pouze přenáší to, co je vlastně určeno jen pacientovým rodičům, resp. jejich psychickým obrazům. Pozorování, že se pacient vůči terapeutovi vztahuje a chová často nepřiměřeně skutečným projevům terapeuta, D. A. rozumí tak, že pacient prostě jen uplatňuje to, co si v životě jediné stačil osvojit, protože ničím jiným nedisponuje. Tak terapeuta vnímá a chápe zkresleně a teprve během léčby si otevírá nové možnosti, jak si zjednat pravdivé porozumění a vztahy. I když tedy nepřiměřené a nepřiléhavé projevy pacienta patří opravdu terapeutovi, musí je terapeut svobodně vystát a svým poukazováním na jejich jednostranost a nepřiléhavost pacientovi umožnit, aby se mu otevřely nové horizonty porozumění, vztahů a jednání. To se týká pacientových projevů agresivity atd., ale zejména i tzv. „přenosové lásky“. Daseinsanalytický psychoterapeut se ji nesnaží takzvaně „odinterpretovat“ jako nepravou, nýbrž jí rozumí jako genuinnímu vztahu a tak jí i respektuje. Neopětuje ji ovšem a vyloží to pacientovi citlivě s tím, že by takový vzájemný vztah bránil další terapii a budoucí svobodě analyzované osoby. Nikdy rovněž nesmí připustit, aby ze strany léčené osoby došlo k tzv. agování, tj. k činnému pokusu o realizování nápadů vůči terapeutovi.

Daseinsanalytické „rozpuštění odporu“

Svých psychoterapeutických cílů D. A. dosahuje takzvaným „rozpuštěním odporů“. Tuto původně psychoanalytickou záležitost však chápeme fenomenologicky. Především neuznává psychanalytické představy „nevědomí“ a pokládá je za vyspekulované a

nevykazatelné. Fenomémem odporu, který se ohlašuje nesvobodným vztahem k určitým skutečnostem a tím, že jim pacient rozumí zkresleně, je ovšem zpočátku skrytý. Má však spíše ráz osobních pravidel myšlení, cítění, vnímání atd., o kterých pacient sám neví. Odpor je určitý způsob chování k některým skutečnostem či možnostem, ve kterém se od nich pacient již předem odvrací jako od nepřijatelných. Během léčby se odpor projevuje tím, že pacient nedodržuje základní analytické pravidlo, tj. nesděluje nahlas všechno, co ho napadá a jak ho to napadá. Podle D. A. to v žádném případě nelze vykládat tak, že by se určité psychické obsahy (přání, afekty, představy, nápady atd.) již předem a pohotově vyskytovaly v jakési jímce „ nevědomí,, , uzátkované odporem, aby odtud cestou volných asociací vystupovaly do vědomí. Podle D. A. je pacient naopak do své existence ještě vůbec nikdy nepřipustil. (Původcem odporů a tzv. obranných mechanismů je tzv. „ patogenní pedagogika “ během ontogeneze v dětství, případně jiné traumatizující faktory.) Přesto však, že je nebere na vědomí a „ uhýbá “ jim, tyto možnosti a skutečnosti jsou v jeho životě přítomné a ovlivňují jej. Neschopnost se k nim aktivně, samostatně a svobodně vztáhnout a vypořádat se s nimi může vést k nemoci či k jiným negativním životním řešením.

Tak jak byl odpor navozen ve významných mezilidských vztazích, ani k jeho změně nemůže pacient dospět sám, neboť o svém odporu neví, nýbrž pouze v terapeutickém rozhovoru. Podobně jako psychoterapeutický vztah má i tento rozhovor zcela zvláštní ráz. Není to rozhovor dvou rovnocenně svobodných a rozumějících partnerů: pacient si v něm svobodu a otevřenost teprve omyká. Terapeut tím, že respektuje a akceptuje všechny pacientovy nápady, které pro něho samého (tj. pacienta) dosud byly nepřijatelné, učí i jeho, aby respektoval a akceptoval tyto nápady jako své a tím uznával i sám sebe a své dosud obcházené životní možnosti. Toto sebeuznání v silném slova smyslu u pacienta daseinsanalytický terapeut povzbuzuje otázkami typu „ a proč vlastně ne? “. Tím provokuje překročení pouhého „ zvědomňování obsahů “ a vznik daleko aktivnějšího vztahu pacienta k dotýcným danostem, možnostem atd. Ovšem, když pacient konečně uzná své dosud opomíjené možnosti za vlastní, má tendenci jimi být fascinován a uskutečňovat je víceméně nevybíravě. Musí si teprve postupně vyzkoušet (třeba i jen verbálně a ve fantazii), jak se to s nimi bude mít v jeho životní praxi. Nejde zde tedy o pouhé zvědomňování intrapsychických obsahů, nýbrž o seznamování se a postupné sžívání s nově odkrývanými životními možnostmi, včetně jejich limitací. I v této fázi zde však terapeut musí být k dispozici, protože pacient ještě nedokáže převzít je trvale, samostatně a odpovědně. (Při pohledu zvnějška se to jeví jako závislost pacienta na psychoterapeutovi.) Nejedná se zde však jen o to, aby si osvojil schopnost rozumění jako metodu, kterou dokáže použít kdykoliv v životě. Teprve pak dosáhne nezávislosti, svobody a samostatnosti.

Daseinsanalytické pojetí snu

Sen pro D.A. představuje krajně důležitý fenomén . I zde - a to zvláště názorně – uplatňuje fenomenologický přístup, který prodlévá u toho co se bezprostředně ukazuje a jak se to ukazuje, a nechává to platit bez předvádění na cokoli jiného. Ve snech se ohlašují nejrůznější fenomény individuální existence, tj. jedinečného bytí sám sebou, a mají vždy nějaký smysl v kontextu bdělého života dané osoby. Z tohoto hlediska daseinsanalytik sny také vykládá a tak jim rozumí. Na rozdíl od psychoanalýzy D.A .nepovažuje sen za více či méně

kamuflované splnění sexuálního přání, vytěsněného do nevědomí. Sen podle D .A . může mít nejrozmanitější motivy a smysl. (Vykáže-li se to v konkrétním případě, tedy i sexuální.) Daseinsanalytický přístup ke snovým obsahům rovněž nepostuluje ani žádnou jednoznačnou symboliku (srov. s anatomickou a funkční sexuální symbolikou u Freuda, či archetypální symbolikou C.G. Junga). Avšak i v její praxi ukazují jisté interindividuální, intersubjektivní podrobnosti v tom, jak pacienti rozumí určitým snovým danostem.

Podle D .A . sen ohlašuje něco o bdělé existenci dané osoby. Ve snu je však člověk zároveň nejvíce sám u sebe, sen se „ odvíjí “ ve svém „ sebebytí “, ve svých motivech, představovaných konkrétními danostmi. D.A. často pracuje s tzv. utkvělými sny, které se opakují, protože ty signalizují základní existenciální situace dané osoby. Směrodatná je zde charakteristika tzv. „vyladění“ existence, která znamená výběrovost a určuje, co a jakým způsobem ve snu bude figurovat. Na snech lze proto v psychoterapii sledovat průběžné změny i uzlové situace, které pacient právě řeší. Snové dění totiž těsně souvisí s tzv. odpory a s tím, jak pacientk(ka) ve své bdělé existenci rozumí tomu, s čím se setkává. V psychoterapii, chápané jako rozpuštění odporu, je to často právě sen, co jako první ohlašuje otvírání nové možnosti porozumění. Živoucí možnosti a oblasti, od kterých se pacient ve svém odporu odvrací, je vůči nim uzavřen a neuznává je jako své, se však ve snu musejí ohlašovat deformovaně nebo prostřednictvím zdánlivě nesouvisejících prvků, které však odpovídají výběrové nastavenosti pacientovy existence a jeho motivům.

Sen však daseinsanalytický terapeut nevyužívá pouze jako indikátor celkové existenciální situace, nýbrž právě jako výchozí materiál pro otvírání sebeporozumění u pacienta. Ale k tomu nevyužívá ani techniky volného asociování (Freud) , ani metody amplifikace (C.G.Jung). Podle D.A. tyto postupy jen odvádějí od vlastních významů a smyslu snu. Daseinsanalytik naopak uplatňuje takové způsoby tázání , které pacienta vedou k prodlení u snů a jejich prvků, tak jak se samy ze sebe ukazují. Pacient má porozumět tomu, jakými jedinečnými a autentickými významy ho v kontextu celé jeho dosavadní existence oslovují ty které jednotlivé danosti, vstupující do jeho snů. Nezapustitelným pramenem porozumění je však již celková atmosféra a ladění snu, ohlašující bezprostředním dojmem charakter lidské situace, ve které se pacient(ka) ocitá. D.A. se však i v tomto ohledu varuje všech teoretizujících schematizací. Výklad snu musí vždy navazovat na život toho, komu se stal. Tzv. hermeneutický výklad snů na podkladě obecné filozofické daseinsanalyticky „ od zeleného stolu“ bezprostředního styku s pacientem je z hlediska autentické fenomenologie protismyslným počínáním.

Daseinsanalytické pojetí mravnosti

Témata odpovědnosti, viny a svědomí chápe D.A . netradičně. Vychází přitom z filozofického vhledu fundamentální ontologie M. Heideggera, že vše, co člověk ve světě potkává, si ho nějak nárokuje, klade na něho nárok, aby odpověděl přiléhavým a sobě vlastním , tj. autentickým způsobem jednání. Protože pak fakticky není v jeho možnostech,

aby takto odpověděl na všechno, co ho oslovuje, zůstává člověk vždy něco „ dlužen “ , což prožívá jako vinu. Této viny, nedostačivosti, se nelze nikdy zbavit, protože naše rozumění věcem a událostem nemůže být nikdy tak úplné, abychom dokázali vše předvídat a všem nárokům vždy dostát. Bytostnou charakteristikou zdravého, tedy autentického existování (kdy je člověk sám sebou) je proto otevřená možnost svobodně snášet a unést tuto vinu: svobodně v tom smyslu, že člověk pro tu kterou vinu samostatně a odpovědně rozhodne. V tomto rozhodování se tak uskutečňuje vlastní svědomí.

Patologické pocity viny, se kterými se setkáváme u pacientů, podle D.A. pramení právě z toho, že dotyčný člověk „ dluží “ něco důležitého sám sobě, svému autentickému bytí sám sebou. Jinými slovy, má vinu na tom, že svobodně neuskutečňuje některé ze svých bytostných životních možností. Pacient vlastně prožívá pocit viny za to, že neexistuje samostatným, autentickým, sobě vlastním způsobem života. Tento nevlastní, falešný a odcizený způsob existence bývá navozen tzv. patogenní pedagogikou, která jedinci zpravidla již v dětství zvnějška imputuje deformované a neživotné zásady konvenční, falešné morálky. Ty se pak upevňují ve funkci tzv. odporů, tj. jako taková „ vodítka “ prožívání, myšlení a jednání dotyčného jedince, která ho uzavírají v jeho bytostných možnostech. Psychoterapie proto často probíhá jako překonávání této naoktrojované morálky. Jelikož si ji pacient zpravidla osvojil pod značným nátlakem, až vydíráním, a je „ napojena “ na jeho sebehodnocení, terapie bývá velmi zdoluhavá a bolestná. Pacient tato falešná „ vodítka “ opustí a osvojuje si autentické vztahy a způsoby jednání v oblasti spoluzítí s druhými lidmi. Toto pojetí „ autentického „ svědomí se zásadně odlišuje od psychoanalytického postulování „ superega „

V daseinsanalytické psychoterapii se rovněž objevuje tematika religiozity. Rozumí se jí zde ve světle fenoménu „ božství “, který je považován za něco svébytného a původního, co nelze redukovat na pouhou psychologickou zkušenost. V průběhu životní historie každého člověka se ovšem vytváří individuální vztah k tomuto fenoménu a tento vztah se tematizuje, i během terapie. Z kasuistických materiálů se ukazuje, že D.A. pokládá otázky náboženské víry za věc vlastního svědomí, tedy věc svobodné volby. I zde se totiž často projevuje rozpor mezi formálními náboženskými rituály a morálními požadavky na jedné straně a autentickým náboženským životem a vztahem k Bohu na straně druhé. Bývá tomu tak zvláště tehdy, když formální religiozita uzavírá pacientovi některé bytostné životní možnosti (např. citově smyslové vztahy). Celou otázku však D.A. vidí širěji jako tematiku vztahu člověka k tomu, co jej přesahuje a co není v jeho moci. Z tohoto hlediska se tato tematika během terapie vynořuje i u lidí, kteří nejsou nábožensky založení. Jedná se o vztah k „ bytí “ vůbec.

**Ústav sociální péče v Pochlovicích u Kynšperka n. Ohří – příběh jedné z klientek
(Vzhledem k autentičnosti textu ponechávám bez grafické úpravy, životní příběh paní
R. prokládám citacemi z knihy „ Kvalita života a tělesnost “ Anna Hogenová r.v. 2002)**

Kozáci.táta byl kozák, byl zlý a pil. Hodně pil. Kozáci jsou sami pro sebe. Ty nejsou s námi. A ty jsou zlý. Byl to mladý hezký člověk. Chodil v uniformě. Byl pracovitý,měla jsem ho moc ráda, závodil, pořád závodil s koňmi, ten byl ožralej pořád jak prase. A koně ho dovezli vždy až do stáje. Ti byli tak chytrý koně,že kolikrát jel vlak a oni počkali , až teprve přešel,potom oni s nim jeli,když byl ožralej. Koně ho měli rádi, on žil pro ně. To nebyla žádná hračka koně byli cvičené pro vojnu. Měla jsem hodně hraček,máma byla v obchodě,tak jsem měla hodně hraček. Hrála jsem si nejvíc s panenkami. Neměla jsem žádného bratra ani sestry. Byla jsem sama. Stalin byl tenkrát u moci. Bydlela jsem v Užgorodu,byly tam krásný domy. Měla jsem pěkné mladí, akorát že táta pil. Hrála jsem divadlo s děckama, jsem je vedla. Jsem byla jako pionýr vedoucí. Hrála jsem pohádky. No, já nemám žádný pěkný vzpomínky. Smutný vzpomínky nejsou pěkný. Mámu jsem měla hodnou, strašně hodnou mámu. Táta nebyl hodný,pil moc. Máma byla moc hodná a táta takovej raubíř. Kozák no. Děti nebil, ale maminku moc. Každý den byl opilej. Měli jsme špatný život. Byla moc hodná a táta pil hodně. Každý den,každý den.Od rána do večera. Táta měl hodně koní,on pracoval s koňma. Závodil,hodně závodil. To bylo pěkný. Chodila jsem do školy.6 let.Učily jsme se tam všechno možný. Měla jsem tam jednu kamarádku. Jmenovala se Naďa Měla taky otce kozáka a taky pil. Tam pili všichni kozáci. Hráli jsme si panenkami, chodily na vycházky a do kina. na pohádky.

Blížkost, dálka, horizont nepatří jen prostoru, domov je blízkost, dálka je jinakostí a cizostí, horizont je to, co rozhoduje o domově a jinakosti. Z horizontu je vždy něco blízko a něco daleko, on je tím nejpodstatnějším arbitrem pro tuto distinkci, k níž patří i distinkce domov a cizost. I to, co je objektem a co subjektem odvisí od horizontu, od perspektivy. Intence „ já mohu “ je ještě původnější a starší než intence „ já vím “ , intence „ já mohu “ vyvěrá z tělesnosti, ze smyslovosti. Tato intence zakládá také rozdíl toho, co je doma, a co není doma. Jsou rytmy domova a rytmy jinakosti, co zakládá zakládající a o všem rozhoduje neviditelný horizont, nezáhlednutelná perspektiva. Nepozorovaně je nám podsouvána perspektiva, která vše hatí. Ti, co toto zapřičiňují, si to ovšem vůbec neuvědomují. Je nám třeba distance, nadhledu, je nám třeba perspektiva sub speciae aeternitatis, je třeba dokonávat intenci ad Unum vertere! Řeč ztrácí domov, stává se pouze znakem, již nemá v sobě dům bytování, dům bytí.

Heidegger k tomu říká: „ Každý je pokaždé v rozhovoru se svými předky, ještě víc a skrytěji se svými následovníky . “ Co to znamená? Jen to, že řeč má kořeny, v nichž je náš domov, že řeč směřuje k nám samým i v budoucnosti, směřuje „ domů “. Tento domov je důvěrností, známostí, domov není předmětem, proto jinakost ohrožuje a děsí, proto vzrůstá nenávisť k cizímu, k lišícímu se, k jinému.Cartesianismus chce vše vidět jako předmět, proměňuje slova jako pokyny na slova jako mrtvé znaky, proměňuje domov na místo, rodinu na funkce, lásku na látkovou výměnu atd.

Řeč umožňuje „ Versammlung i Ereignis “ , tj. rozprostřené bytí usebírá do události – do jednoho ohniska koncentruje to, co je roztaženo, rozloženo, co je nějak všude. Domov přesně takto usebírá svět. Rozdíl mezi domovem a světem je mezerou, fugou, pociťovanou jako bolest, jako ohroženost.

„ Bolest je rozdíl sám“ , opakuje často Heidegger.Cizinec je oddělen mezerou, rozdílem, je Ab-geschiedene. Tato fuga-mezera je mezi domovem a jinakostí. Totální mezera je mezi námi živými a našimi mrtvými. „ Kámen je bolest sama“ , tvrdí Heidegger. „Slyšíme jen to, čemu jsme kdysi porozuměli “ , říká Heidegger. Pokud jsme laskavost nepotkali v bytostném prožitku právě doma, bude nám chybět domov po celý život, a proto se budeme cítit ohroženi vším, co není právě projekcí nás samých, protože jsme se nikdy nenaučili brát jinakost těch, kteří tvoří domov jako svojství, jako součást domova. „ Teprve tam, kde slovo je nalezeno, je

„ věc “ věci, bytí je nalezeno ve slovu, ale toto musí být ztělesněno, prožito, pak teprve můžeme opakovat společně s Heideggerem: „ Bytí toho, co je, bydlí ve slovu. Jednoduchost „ domova „ musí být vždy „ celá “ , přítomná a nezahalená stejně jako je přítomen celek bytí v zážitku „ thaumadzein “ (údivu). (Str. 128, 129, 131, 133)

Měla jsem kluka a ve 14 jsem byla v jiném stavu. V 15 letech v koncentráku jsem rodila holčičku. Byla jsem v Německu na práci a vzali mě do koncentráku. Byla jsem tam politicky na práci. To přijeli Němci do Ruska a my museli do Německa Tatínek maminka ne, jen my děti ze školy. Ty byli zlí, nebyli hodný. Měla jsem dítě s 15 kozákem, byli jsme už vyspělý. Já jsem už ve 13 letech byla žena. Tam brzo vyspíval. Byla jsem hezká, měla jsem copy velký. Měla jsem na sobě pěkný věci, protože máma dělala v obchodě. Nosila jsem culičky, měla jsem krásné vlasy. Ještě mě za ně tahaly jak mě byli. Dělala jsem v továrně na letadla takový ruličky. Samý ženský tam dělaly i Němky. V továrně byly hodný, nebyly zlý. Ale potom v koncentráku jsem prožila moc. Tam nás byli každý den. Moc mě byli. Já jsem byla kozačka víš. Já jsem se ničeho nebála taky nadávala a dostala. Pořád jen byli. Jak šli tak bouchli. Bydleli jsme po hodně lidech. My ženský jsme byli zvlášť a chlapi vedle. Tam i Češi byli. Chodily jsme do továrny a hladověli jsme. Nedávali nám najíst. Bili nás všechny, byli tam hodní lidi, protože jsme měli stejně. Partyzánů tam bylo hodně, popravovali je a my jsme museli koukat. Každý den byla poprava. Rusové se nebáli, vykřikovali ať žije Stalin. Pro Stalina. Pro Stalina žili. Nebýt Stalin, tak nevyhrají válku. Stalin to všechno zařídil. Ukazovaly nám tam noviny ruský. Dozorci byli zlí. Já jsem si jich nevěšovala, já je nenáviděla. Já jsem nechtěla dělat, tak jsem byla bita, tenkrát bita moc, zkopal mě do břicha a zabil tu holčičku. Já byla těhotná. Já jsem porodila mrtvou holčičku. Já měla strach velký, bylo mě jí líto. A potom jsem byla ráda, že je mrtvá, že ji netrápili. Oni by ji trápili, oni trápili i děti. Jim to bylo jedno, jestli to byla žena nebo ne, nebo dítě, jim to bylo jedno. Doktor byl Němec, nebyl zlý. Smutný nebyl, ale bylo mu líto mě, že jsem tak mladá a že jsem měla dítě. Řekl mi, že je mrtvá bez smutku. A zeptal se jak jí má říkat. Tak jsem jí dala říkat Soňa podle mojí maminky.

Je zcela zjevné, že největší prohřešky proti lidskosti i slušnosti se dějí tam, kde je neustálý pocit ohrožení, kde není jistota v žádném směru, v takovém prostředí je skutečně život neustálým strachem a úzkostí. Tam, kde jsou pouze mínění, nemůže vzniknout evidence, tj. signitivní intence nemůže být intuitivně vyplněna Evidence je plná shoda mezi míněným a daným. Tento prožitek shody je vždy ale prožitkem, v němž stejně poznává stejně, tj. nějaká shoda podobného rázu už musí být retencionálně, a tím i protencionálně obsažena v daném toku cogitationes. Pokud není možno poznat stejně stejným, tj. v noezích u daného poznávajícího subjektu se neobjevuje adekvace stejných průběhů, pak není možné se rozhodnout, co vlastně opravdu pravdivé. Pak vše splývá, vše se navzájem nějak překrývá, vzniká dokonalý chaos, projevující se jako hodnotový relativismus, jenž je posléze základem pro naprosto bezzásadovost vydávající se za inteligenci ve schopnosti se přizpůsobovat. Velká většina tzv. prostých lidí tento postoj pokládá za normální. Největší podiv vzniká nad tím, že se vůbec nikdo nediví

Protrahující síla fenoménu domov se ukazuje v to, že každá vzpomínka na domov obsahuje očekávající intence, jejichž naplnění vede k přítomnosti. A právě zde se nachází možnost chápat jinakost jako přívětivost, jako to, co tak má být, protože jsme všichni v této identickými bytostmi. Proto je fenomén domova .klíčem ke xenofobii, k rasismu, k nenávisti a opovrhování druhými, což se může dít zjevně anebo nezjevně.

Z fenomenologického hlediska je domov dán tím, co je námi samými v cogitationes. Tělesné a duchovní se rozšiřuje, vzniklý organismus je domov. domov. Levinas dokonce tvrdí „

skutečným domovem lidského Já není bytost, nýbrž druhá strana bytí. “ Bez druhé strany bytí není domov. Vše se uskutečňuje ve směru k druhému, i domov má tak jediný smysl. Zranitelnost tváře každého z nás je voláním k domovu. Levinas říká : „ Vidím – li tvář, slyším příkázání ,nezabiješ!’ “ – to je základ domova, kde se tedy bere jinakost jako ohrožení? Odpověď je jasná a jednoduchá, jediné přes ztrátu domova. I tehdy, nejsem – li milována či milován, musí člověk kotvit v tom druhém, bez ohledu na tržní „ má dáti – dal “. Krajní starost o druhého charakterizuje Levinas jako zrnko šílenství . Heidegger dokládá: „ Co je blízkost, že když jí není, chybí i dálka ?“ Domov je podmíněn jinakostí a jinakost je podmíněna domovem. Levinasova láska je zodpovědností za druhého, za jiného, heideggrovská láska mění člověka na věci, které on miluje. Láska tedy proměňuje věci na kusy našeho těla, ona rozšiřuje organismus, prostírá domovštění, „ Věci u sebe nechávají prodlévat součtveří oněch čtyř , tj. země, vody, vzduchu a ohně Džbán je kus domova, je kusem našeho těla.. Tělesníme do všech čtyř stran, a tak jak jsme doma. „ Dům je tím, že je předem určen k bydlení „ , podotýká Heidegger A bydlet znamená naladovat se na bytí v jeho důvěrnosti a vroucnosti, proto básnický bydlí člověk. (Str. 106, 107, 113, 126, 127)

Maminky byla moc hodná, moc. Vyznamenána byla kolikrát jako dobrá pracovnice. Byla moc hodná, táta si ji nezasloužil. Maminka se mnou zpívala ruské písně. Já už neumím žádnou píseň. Utíkalo to v koncentráku pomalu. A plno děvčat umřelo. Měli mě moc lidí rádi, měli rádi jako tady. Já jsem byla hodná, já neudávala žádný a nic nedělala. Povíдали jsme si o válce. Měla jsem tam lásku. Měla jsem ráda Váňu. Váňa byl taky kozák.. Poznala jsem ho v koncentráku. Povíдали jsme si spolu na cimře. Byli jsme od sebe oddělený. Ale on mohl přijít. Oni pustili jeho ke mně. Bylo mu taky 15 let. Měla jsem ho ráda moc. Dostávali jsme polívku s škráloupe. Chleba žádný nic. Oni nás nenáviděli. Byli jsme buď v továrně zavřený nebo v cimře. Váňa dělal taky v té továrně co já. O lásce jsme si povíдали. měli jsme se rádi. Milovat se nebylo kde, ale líbali jsme se. To líbal hodně. A Němci za námi stáli, když jsme se líbali. Nadávali nám Ruský svině. Byli nás všechny každý den. Kopali do nás nohama a spad člověk na zem a kopali ho dál. A právě tak ve mně zabili holčičku. Doktor mě to říkal, že tou botou. Já měla ošklivý mládí. Jak přišla válka bylo zle. Na kozáky byli zlí. Kozáci neměli rádi Němce. Protože kozáci se nebáli. Čekala jsem, až skončí válka a vrátím se domů. Věřila jsem, že vyhraje válku. To se dalo čekat, protože tam zimy jsou velké. A to Němci nevydrželi. Oni pomrzli hodně. Válka je zlá. Myslíš, že by teď byla jiná? Byla by ta samá. Váňa se po válce vrátil domů. To jsme se už ani neviděli. on byl z jiného města. Já s ním nechtěla žít, protože byl kozák. A on se mnou také ne. Bála jsem se, že by chlatal jak táta. Pěšky jsme šli po válce z koncentráku a potom nás vezli v nákladřákách. Osvobodili nás Rusové. Když končila válka, tak tam každý den byli nálety. To bylo hrozný. Tolik mrtvých. My je museli sami pohřbívat. Vykopali díru a dali do ní. Pohřbila jsem mnoho žen. Vrátila jsem se do svého města. Rodina mě přivítala. Měla moc velkou radost. Měli jsme takový večírek, pozvala jsem všechny holky co byly tam. Zpívali jsme naše písničky. Tekla vodka. Já nepila a žádná holka nepila. My jsme měli takovej klas. To je dělaný z ovoce, to je jako limonáda. U nás ovoce bylo dost. Byli u nás hodně vinohrady. Na brigády jsme taky chodili. Já byla v domácnosti, máma dělala tak jsem doma dělala všechno. Já jsem uměla dělat všechno. V koncentráku nás nenechali ani chvíli sedět. Vařila jsem a pekla doma. Žila jsem pro rodinu. Už jsem byla vyspělá, už jsem nebyla jako děcko. Už jsem byla jako žena. To už mě bylo 17 let. Jezdila jsem nakupovat do města za mámou. Na zábavy jsem nechodila, ty jsem poznala až tady. U nás hodně chodilo do divadla. U nás se hráli pohádky od Puškina a tak. Po válce jsme šli opět do Německa pracovat. Oni nás platili, dělali jsme tam všechny. Vy jste nejezdila nikdy na koni: „ Já hodně jezdila, měla jsem ráda koně a též tady, když přišly sem Rusii. Jak jste se

dostala do český republiky? Oni chodily češi,my jsme byli v lágru,oni chodily v neděli vždycky k nám,tam namluvili.Frantík si mě tam namluvil,byl hodný, až tady mě nechal. V Německu mě poznal Frantík po válce, po válce. Dělal na dráze. To byl tak hodný, já se divím,že ode mě odešel. On mě měl tak rád a jeho rodiče mě měli moc rádi. Byl to hezký kluk a chytrý byl,psal krásně. Žila, Bohdaleč u Žďáru. Pěkně jsme žili , já ho měla ráda on mě taky. Maminka jeho a tatínek byli na mě hodný, to jsem ještě nebyla v Rusku, to já z Německa přišla do Čech.Ne do Ruska do Čech.S ním. A tady jsem se vdala. Já se divím, že mě nechal. Měli,dva kluci.Volodja a Fanda. Jako vedoucí prodejny.Měla jsem pět prodavaček.. Byla jsem nejlepší pracovnice,měli mě všichni lidi rádi, vždycky šli do mého krámu nakupovat. Já byla hodná. Ne, neviděla, nevrátila, ne. Vůbec jsme se už neviděli po válce. Tak jsem zůstala s ním. Já se měla dobře tady, já jsem byla jako dobrá pracovnice. Franta dělal průvodčího na nádraží. Chodili jsme do lesa, on byl myslivec a já taky. Dala jsem se k nim a chodily jsme na myslivecký bály a tak, a tancovala jsem. Mě naučil tancovala jsem pěkně. Měla jsem dobrý vztahy, bydleli jsme na vesnici. Všichni lidi mě měli rádi, říkali naše Anička. Scházeli jsme se u muziky. Chodil do lesa,on žil pro les. Měli jsme motorku 250. Já jezdím na motorce. Žili jsme dobře, děti jsem vychovala. Vlád'ovi je 13l a Fandovi 25.Vláďa chodí ještě do školy. Nevím co s nimi je. Co se stalo vůbec. On si namluvil Češku.Vy jste se pohádaly? Ne,on si namluvil Češku, a potom jsme se domluvili, on si vezme Češku a já Rusa. On bije. Já neměla žádného chlapa. Žila jsem potom sama s dětma. Bylo mi potom dost smutno,protože jsem byla v cizině. Z Bohdalče jsem šla s dětma sama do Sokolova prodávat. Tady jsem byla taky prodavačka jako tam. Měla jsem se dobře. Taky mě měli tady lidi rádi a já lidi měla ráda.Prodávala jsem na Starém náměstí v potravinách. Už jsem potom neměla žádného manžela a taky žádného nechtěla. Ne.Žila jsem sama s dětma. Pro děti jsem byla,nepotřebovala jsem chlapa. Bála jsem se zklamání,že mě opustí. Potkal Češku, se mnou měl se dobře. Já byla na něj moc hodná,až moc. Teď' zkusí určitě,dobře mu tak. Děti jsou tam. Vláďa chodí ještě do školy a Fanda dělá na pile ve Žďáru. Mám vnučku , on je svobodný. Potom jsem začala mít záchvaty, tak jak mám teď'. Chodila po nemocnicích a všude. Tak mě dali sem, do domova důchodců.. To nebyl domov důchodců. Jsem mě dali, to bylo jiný. To bylo jako domov.Z Klášterce jsem se vrátila do domova důchodců. Léčili mě, tam byli hodný,moc hodný. Právě,že byli moc hodný. Zacházeli s námi jako s dětmi.Byli moc hodný. Na to ráda vzpomínám. A můj manžel byl taky tak hodný. Měli jsme tak krásné manželství. Každý mi mohl závidět. Manželství trvalo hodně let nevím jak dlouho. Prožívala jsem v ústavu neustále bolest,záchvaty. To bylo z koncentráku. Řekli mi, že je to všechno z koncentráku. Něco jsem dělala a přišlo to. Když jsem začala třeba jíst, tak jsem dostala záchvat. Když spím zdají se mi také pěkné věci .Že chodím po horách a po takových skalách. A že je vždycky přelézám a přelezu. Tak je to dobrý. Mam taky špatný sen, že umírám, vždycky že umírám, a že mě zabili.Taky strach a záchvaty, to jsou nervy., to není legrace. To co jsem prožila.. A ve snu taky brečím a kolem jsou hodní lidi tady odtud'. Dneska prožívám,že umřu,že umírám. Už nebudu vidět děti a nic. Já žiju pořád ve strachu. Z těch záchvatů mám strach. Každý den je pro mě strachem. Dneska jsem ve snu nepřešlápla,šla z kopce a dole bylo kamení a potok a bláto tam bylo.Bláto to je nemoc a nepřejít to není dobře,bud' zemřeš a nebo si ti něco ne vyplní,musíš přejít to. Já totiž vykládala karty. Já kartářka. Já vykládala,hodně vykládala. Jsem se naučila od jedné paní .Karty umějí mi říct ti pravdu. A ke mně tolik chodilo lidí,ženský a děvčata i paní chodili. Řekla jsem jim všechno. Řekla jsem,že se rozvedou a že mají špatný manželství. Řekla jsem jim život od zasnub až po smrt .Já jsem jim všechno řekla z karet. Já neznala lidi co ke mně chodili. Pomohla jsem hodně lidem.řekla když se narodí,tak jsem si řekla, že bude kluk a že půjdou od sebe, taky šli od sebe. Všechno jsem řekla. Sobě jsem taky vykládala, taky mě vyšlo,že zůstanu sama. Vidiš to a zůstala jsem sama. Co jsem si vyložila, v tom jsem žila.Předpověděla sobě, v tom jsem žila a tak jsem šla. Tenhle ten byl hodný a prožili jsme pěkné chvíle. Já zůstanu sama,on bude

potrestaný. On nebude mít štěstí. Lidi nemají štěstí, když ublíží druhým. To přijde samo. Kdo ublíží komu, sám se dostane nazpátek. To je příroda a tak na světě je. Němci jak doplatili. Jak dlouho jim to trvalo než se z toho dostali. Zaplatili životem mladý kluci a taky museli.

Fanatismus, kdekoliv je výrazem strachu, že hodnota osoby bude zničena, znicotněna, úplně vyhlazena, proto se zde objevuje zběsilost v podtrhávání významu, který je spojen s danými osobami.. Fanatičtí mohou být i vědci v nestálém potrhávání své vlastní vědeckosti. Právě ta vytrvalá asertivita je někdy signum fanatičnosti. Mystéria měla za úkol ukazovat na pravdy, v nichž jsme zajati, nikoli na ty pravdy, které vycházejí z nás. Právě ten křečovitý nárok na „ vyrábění “ , „ konstruování “ pravd je pozicí fanatika. Odkrýt to, v čem jsme a díky čemu jsme, je úkol myslitele. Žádná víra není bez věrnosti. Věrnost tomu, v čem jsme a díky čemu jsme, je věrností bytí. Svoboda je touto věrností vyhrazena. Proto tvrdí Gabriel Marcel, že „ negativní akt svobody je zradou na bytí. “

I každý, kdo chce předepisovat přírodě i vlastnímu tělu, i vlastním situaci řád a jen lidský, zradil bytí, přestal být věrný. Tato posedlost se někdy nazývá emancipace. Emancipovaný člověk chce disponovat vším.

Především tělesnost se pak stává vlastnictvím, protože je něco mezi tím, co patří výhradně nám samým. Tělesnost je mostem mezi naším jástvím a bytím. Chceme-li disponovat tělesností, stali jsme se věcí stejné dignity, jako je např. tužka či pero, kterými disponujeme. Inkarnace, tj. spojení duše s tělem není objektivním problémem, to je právě tím, v čem jsme a díky čemu jsme, to je právě podstata mystéria.

Svoboda tedy není anarchií, ale přítakáním něčemu, v čem jsme a díky čemu jsme. Snaha ovládat, rozkazovat – není nic jiného než snaha uplatnit vždy svou vůli, ať je založena na čemkoli. V této intenci se skrývá i snaha ovládat věci, ovládat jsoucna, poručit větru a dešti, ovládnout genom člověka atd. Nejde již jen o energii, jde o ovládnutí vůle těch ostatních, podívejme se na naše média, jak fungují, jak kultivování lidé je dnes ovládají! Heidegger k tomu: „ Bytí se zpřítomňuje jako vůle “
Počítání a měření je přímým výronem vůle k ovládnutí věcí a vztahů mezi věcmi. Poměry jsou základem k rozdělování moci, ale co je nehorší, toto stále poměřování zakrývá to nejdůležitější, bytí samé. Měření nevidí blízkost bytí, vždy ji přeskočí k tomu následujícímu, tj. k jsoucnům, protože jen ta jsou verifikovatelná a falzifikovatelná. Původní blízkost je zakryta, proto nefunguje „ domov “ , „ přátelství “ , „ úcta “ a „ důstojnost “ (Str.232, 233, 292). .

V továrně byli mladý holky a taky museli dělat s námi. A byli hodný, ty nebyli jako v koncentráku. Ty byli v továrně hodný. Jídlo když měla svačinu, měla kousíček malý, tak o kousíčku ještě dala.. Nebyli zlí. Není němec jako němec. Mezi Rusi jsou taky zlí. Vojáci byli zlí. Za ženskými chodili, to nedělalo dobrotu. Udělali státu ostudu. Jak uviděl ženskou, tak jí musel mít. znásilnil jí. Žena bránila se. Rusi na sebe byli přísný. Když znásilnil někdo z nich ženskou, tak ho zastřelili. nebo oběsili. Ale většinou zastřelili. Já viděla jak chlapa zastřelili.. Já viděla . Zastřelili ho z politického důvodu. Mladý kluk , neudržel se, byl proti Stalinovi. Byl takový zlý. Tak toho zastřelili. Nekoukali, že je mladý, bylo mě ho líto. Vždyť to byl člověk.. Vždyť chtěl žít. Oni to taky dělali Rusové , když přišli taky znásilňovali ženský. Taky vím o takových případech, kteří znásilňovali. Jak Němky tak Češky. Ve válce to všechno prošlo. Ve válce bylo nejvíc neplechty. Byli ženský a kluci pohromadě, žili od dneška do zítřka . Tak se to válelo. Užívali si to. Ani jim to člověk neměl za zlý. Mladý lidi a chtěli žít. Něco užili, třeba je zabili pak. U nás je hrozná politika, přísný všechno. Tam musíš dávat na pusku pozor. Už od školy jsme se učili takovou morálku. Voják šel za rodinu , za Stalina. Umíral za Stalina. A

Stalin taky hodně popravoval. Stalin popravoval politický a šmelináře. četla jsem ráda o Fučíkovi. Bylo mě ho líto. Taky chtěl žít a taky ho popravili. Do toho člověk nevidí. Do politiky nevidíš. U nás přišli o půl noci, sebrali ho a víckrát jsem ho neviděli. Tak to dělali. Popravili ho. V Rusku to bylo hodně přísný. Taky jsme tak byli vychovaní. Proto jsem se dostala do koncentráku, protože jsem byla taková vlastenka, a že jsem všude chválila Rusi. a nebála se, proto jsem zkoušela. A kolik holek byli jako partizánek, mladučký a taky šli. Byli tak vychovaní. To Češi jsou vychovaní jinak. Tady nebyla taková přísnost. tady můžeš o politice mluvit, to u nás jsem nemohla. A každý člověk chce žít, ale musí člověk dát pozor na pus. Tady v tom podniku se mi líbí, tady je to jako doma. tady jsou všichni hodný. Vyperou, vykoupejí všechno, tady by člověk by mohl být šťastný. Já kdybych chtěla žít, kdyby se mi podařilo ještě zachránit život. Tak zůstanu tady a budu spokojena. Protože jsem spokojena se všemi. Jsou hodný moc. A tady se nepěstuje žádná politika. Tady je sama ženská, byli by hloupí, aby si utratili život. a jsou všechny hodný. Já nemám ráda Němce, já si nemůžu pomoci. Protože moc ubližovali. Vždyť mi byli vychovávaní za Stalina, u nás byl režim jak řemen, ale neubližovali jsme žádným dětem. Nepopravovali jsme žádného. To už musel být politik jak nevím co. No víš Stalin byl všechno. Já ho měla ráda. Co řekl Stalin to platilo. On byl důsledný a hrubý. Ten nebral ohledy moc. Za něho dost zahynulo lidí. Tam si musel dát pozor hlavně na pus. Žijeme jeden pro druhého. Všichni nežijeme proto, abychom ublížili. Žijeme, aby jsme žili dobře a v klidu. Potom když člověk vidí manželství, jak táta náš pije. My děti byli nešťastný. Máma takový dobrák, nejlepší pracovnice. Vyznamenána. A táta každý den, každý boží den. To kdyby jen trošku, ale on se ožral. do němoty. Pak byl sprostý na mámu a my to slyšeli taky. To je samo sebou, když nadává tak slyší. Nadávky u nás škaredý, nepěkný.

Člověk není stroj na aplikace vědeckých výsledků, jako je tomu např. v případě automobilu nebo strojkou na holení. Čili obsahy tzv. všedního dne nestačí ke kvalitní existenci. Sem patří i to. Co známe pod názvem „noční stránka života“, tj. umění stárnout, umění akceptovat svoji prohru jako výzvu k překonávání překážek jinak, člověk musí i „odcházet“ a to ve všech osmyslněních tohoto obsahu.

Pokud nedojde k tomuto posunu, pak je třeba si připomenout tato velmi známá slova Jana Patočky z výše zmíněné Bělohradské publikace: „Patočka poznamenává, že každodennost a boj do krajnosti bez milosrdenství k sobě náleží. To vše znamená, že služebnost každodennosti dospěla do takových rozměrů, že všechny války a krutosti dějí se ve jménu míru a pokroku: dvacáté století je válkou v nejrůznějších podobách, ale vždy válkou za blaho člověka, za více moci k tomu, aby si obstarával život uvnitř velkého a nikdy nekončícího všedního dne.“

Naivní pohrouženost do obstarávání, snaha zajistit se věcmi a mocí pro budoucnost, která je vždy nejistá, to vše jsou symptomy nepravé kvality života, sestavené jen z konsenzuálních hodnot, z instrumentálních entit, s věcmi na trh, mezi něž patří i „lidské tělo“ ve sportování výkonnostního charakteru. Kvalita života nemůže být zastoupena je výčtem prostředků, které jsou jen součástí řemeslného provozu. Nemůžeme se soustředit pouze na funkce lidského těla v tělesné kultivaci jako je tomu dnes takt často, protože jde také o to, proč tělo má fungovat, jde o cíl tohoto fungování, tj. o osmyslnění celého života a do tohoto osmyslnění patří vedle stránky „všedního dne“ i ta „noční“, řečeno metaforicky. Bělohradský by mohl k tomu ještě poznamenat: „Tento rozchod mezi osobním vědomím a naší funkcí je první a poslední příčinou moderního holocaustu, Osvětlemi a Gulagu, zničujícího využití moderního státu v nacismu a stalinismu.“ (Str. 28)

To tady v Čechách nic není. Tu u nás ošklivý. U nás nejsou pěkný nadávky. Jsou

sprostý. Bylo mi 15 let a já byla tak pěkná holka a jak jsem dopracovala, jak dopadla. Kluků měla jak, a nebála se mít poměr, doma mě strašili. Nebála jsem se. Lidi jsou tady sobci. Já mám se dobře a ty jak chceš, hlavně že já se mám dobře. A ty se můžeš mít jak chceš. Většinou to tak jak je. Čím mají víc, tím chtějí ještě víc. To není dobrý. Němec taky chtěl všechno a jak dopad. Němec chtěl celou zem, celý národ. A jak dopad. Ruský národ vyhrál, že byla zima, že byl Stalin. Protože za Stalina každý šel. Za Stalina, za rodinu. Nejdřív bylo za Stalina, potom za rodinu. Vlast, rodina, vlast. A každý šel na vojnu. Nezdali se mi sny v koncentráku o domově, akorát o bití, protože nás stále bili. Já měla dlouhý copy, vždycky mě chytily za ta copy a tahal mě za ně. Ustříhly mi copy a potom to vzali pro nákou Němku., matka mi je pěstovala i táta. Zapléтали mi je a furt mě do školy, abych měla pěkný vlasy. Mám ráda všechny barvy. Ale u nás bylo nejvíc červený. Červená byla všude. Všude prapory. A všude když byla slavnost, byli červený prapory a na nich Stalin a Lenin. Stalin nevím jestli má děti, protože nikdy nebylo slyšet, že by měl děti. Nejradš z ruských jídel mám Boršč. A pirožky mám ráda, vareníky. Melounů je tam moře. Melounů všude, každý JZD má melouny. A ty prodávají. U nás v kolchoze bylo dobře. Tam jedli dobře, měli mouku máslo a krávu. Ve městě se moc neměli dobře. Na jedny botičky dětský by tady museli dělat 3 měsíce. Botičky tak jsou drahý. Jsem do Čech by musel na brigádu. Jednou jsme odebírali brambory a tam byl Rusák. A já říkám, jak to že si tady. Na brigádě tady prý chci koupit botičky klukovi a nemám na ně peníze. Tady musím dělat na ně 3 měsíce, abych na ně vydělal. Tak vidíš to, jak je to všechno drahý. V Rusku není dobře. V Rusku nikdy nebude dobře. To je národem. To je výchovou. Tak jak češi. vychovaný, tak Rusi, jenže ty vychovaný špatně. Ty chtějí pro všechny dobře. Tady chce každý pro sebe. Když v Rusku chtějí pro každého, všude pro všechny, aby se měli dobře. V kolchoze se mají dobře, tam mají pšenici. A tak jako my dost těžko. Táta propil peníze a máma musela dělat. Tak těžko jsme žili. Těžko máma vydělávala na živobití. Stará paní mě naučila vykládat karty. Ona chodila ke mně. Já ji vždycky něco dala, šátečky pro děti a tak co jsem měla lepšího, tak nevyhodila a dala jsem ji. Ona ráda chodila. Měla mě ráda. Říkala, že mě má ráda. Že jsem hodná ženská. Já jsem nic nebrala. Já nebrala peníze. Já nedělala za peníze. Já to dělala z lásky. Já jsem to dělala ráda. A mě v kartách šlo, že zůstanu sama. Že budu mít dvě děti a že zůstanu sama. A opravdu jsem to měla tak. A to jsem ještě neměla potuchy, že budu mít Čecha. To jsem ještě nevěděla co je Čech. To jsem poznala v Německu co je Čech. To jsme o Čechách nevěděli.. My jsme znali jen Němce. U nás žilo hodně Němců. U nás byli školy německý, žilo hodně u nás Němců a měli se dobře. Žádný nás nekomandovali. Žili s námi pěkně. My jsme měli byt a zrovna s Němkou a ta byla tak hodná. Když začala válka, byla z toho úplně zoufalá. Byla z toho celá pryč. Měla dva syny a dospělý. Už ženatý. Ve škole seděl Rus i Němec. Tak jsme žili. pohromadě. Až potom se vše obrátilo. Já nevím, jak to tam je teď. Ale když ublížili moc a byla válka, tak je určitě nehladili. Určitě po nich jdou, ty se nemají dobře. Ale měli se před tím dobře. Říkám bydleli jsme tam s paní a ta byla strašně hodná. A byla to Němka, uměla mluvit, mluvila rusky. Měla Rusa. A její kluci mluvili jenom rusky. Německy nemluvili jenom rusky. Až potom když šli na vojnu. Peníze neměli žádný smysl v životě pro mě. Nežila jsem pro bohatství. Já jsem žila jenom pro klid. Domácnost normální a děti a žít normálně jako člověk. O nic se nestarat, jenom být v domácnosti. Taky jsem žila. A tak chtěla žít. Když jsem viděla jak táta pije. To bylo hrozný. Máma zkusila bití, bil ji. Ona ho měla tak ráda. Já jsem ji vždycky říkal mámo běž od něj. Nech ho, vykašli se na něho. Kdepak říkala, já ho mám ráda. Ona taky měla jako svobodná v kolchoze, taky dělala a ty kozáci byli tam. Tam si jí namluvil. Kozáci byli jako na vojně, chodili v uniformě. Oni hlídali všechno, byla disciplína. Úřady, pošty blokovaly. Kozáci byli jako Milice. Ale jeden kozák nebyl., aby nepil. Neznala jsem žádného kozáka, který nepil. Všechno to chlástalo. To přišly a první byla vodka.

Někdy se stane, že život se promění v dlouhou chvíli, bez možnosti porozumět jí, pak mluvíme o patologii existence, to je nové, co objevili filosofové teprve v našem století. Psychiatři ji (dlouhou chvíli) lečí a říkají ji různými jmény, ovšem to, co je podstatné se přechází, protože pohled zkoumatele spočívá pouze na předmětnostech. Věrnost „ der Anwesenheit „ (věrnost tomu, co samo ze sebe leží na něčem podstatném) byla opuštěna a proměněna na předmětnost, úplně stejně jako onomu králi se vše proměnilo ve zlato. Je-li nám dlouhá chvíle, pak „ nejsme u sebe“ , dokonce nevíme ani, kde se nacházíme, ztratili jsme se sami sobě. Věci nám nic neříkají, mlčí. Dokonce je třeba říci, věci nás v mlčení jaksi odmítají, nepotřebují nás, jsme najednou přebyteční v celém širém světě, a toto je podstatou bolesti, která je stejně zvláštní a těžko zachytitelná objektivizujícími prostředky jako podstata mlčení věcí. Nacházíme se ve zvláštní situaci, jež nám vysílá signály, že nás nepotřebuje, nechce nás. Rozhovor mezi věcmi a námi samými se nekoná. Co se porušilo? Porušil se způsob, jak existujeme ve světě. „ In – der – Welt – sein “ , tento fenomén se proměnil, proměnil se i náš pobyt (Dasein), věci mlčí a v mlčení je odmítnutí, věci nás nepotřebují a přesně toto je podstata dlouhé chvíle. Pociťujeme vlastní neužitečnost , a protože se výklad užitečnosti scvrknul pouze na významy technické, pak prožíváme prázdnotu podobající se smrti, proto také takový strach před smrtí.

Když věci již nic neříkají, zůstáváme – li bez jejich výzev, pak se zpřítomnění promění na nic neříkající prázdnotu, mající extenzi tzv. dlouhé chvíle, pak pociťujeme sami sebe jako deficienci. Věci mlčí, subjektivita ztrácí svůj komplementární pendant, ztrácí svůj protiklad, díky němuž se může jako subjektivita zajišťovat, etablovat, prožívat, evidovat. Pocit sebeztráty, privace subjektivity je zároveň prolomením ontické platnosti „ Cogito! “ Následuje tedy něco jako ztráta onoho „ sum “ , dokonce můžeme říci celého „ ergo sum! “ . Jedná se o velmi negativní sebeztrátování, z něhož je velmi dobré „ rychle vystoupit! “ . Nejrychlejší cesta je cesta chemická, tj. drogy, alkohol. (Str. 251, 252, 269)

Všude kam přišli jim lidé dávali. To hodně zavinili Rusi . Zlý lidi je naučili. Předtím nepili. Já už jsem chodila do 5. třídy, tak už začali pít. Můj tatínek jeden čas nepil a potom pil. Kam si všude přišel byla vodka. Že jsem se narodila jako Ruska , nemůžu za to že jsem. A za války, tolik jsem trpěla, že jsem byla Ruska. Život je boj a bude až do smrti. Bude až do smrti. Jseš svobodný dítě a to už se učíš hrát a stále musíš přemýšlet. Jdeš do 1. třídy musíš se už učit, takže vlastně učení od malinka. Žádný dětství nemá. Jesle a školky jsou tam v Rusku. No ale chodí do školky a do jeslí. . Mámy chodí do zaměstnání, tak to dávají do jeslí. Jezdila jsem na motorce. Já mám motorku. Máme 250, tak na motorce jezdím. Když šel manžel k SNB, tak si musel udělat řidičák na auto. a já si udělala na motorku. Já jsem jezdila jako postrach. Mě říkali tak v Polný. My jsme žili v Polný v Jihlavě s Františkem. Právě s Františkem. S tím jsem byla léta. Ten byl hodný. S ním jsem měla Vládu a je mu teď. Kolik pak mu je. Ten byl vychovaný u mámy a u táty. Já byl v práci. Tak on byl tam celý život. Vychovávala ho maminka a tatínek. Ten se měl dobře. Měli ho rádi. Vláška byl jejich mazlíček. Můj Vláška. Maminka měla tři děti. Františka měla, Josefa a Marušku. A hospodářství velký. Krávy měli a všechno měli. Táta měl služebního psa, no ale byl i můj. Byl doma pořád, když byl táta doma. Tak byl Brok taky. Spal doma. Můj muž byl, jako esenbák vyznamenaný. On byl strašně nadaný. Napřed dělal na dráze. Tam dělal toho policajta drážního. Pak ho vzali, že je chytrý na SNB. Tam byl každou chvíli povýšený, jak byl chytrý. No a takhle to dopadlo. Mohl mít krásný život. A co když umřu, ani na pohřeb nebude. Ani nebude vědět, že jsem zemřela. No to je jedno. Co s mrtvolou. Zakopají a je to. Nevěřím, že duše je věčná. Tomu nevěřím. V Rusku jsem nevěřila vůbec. V Rusku nebylo náboženství. A tady jsem začala chodit do kostela. A

když jsem se vdávala. Tak jsem musela udělat takovou zkoušku. Musel jsem chodit na faru a učit se. A musela jsem umět, když jsem se vdávala katechismus. Všechno jsem se naučila. A co mi je to všechno platný. V obchodě jsem byla šikovná., to žádný na mě nestačil. Já po mámě byla šikovná, máma byla taky tak šikovná. Měla jsem 5 děvčat a nikdy se s nimi nehádala. Nejoblíbenější kartu jsem měla eso, protože to říkalo nejlepší budoucnost a to druhý eso to říkalo smrt. Já vykládala dobře. Ke mně chodilo hodně lidí. Jsem si uhádla všechno. Sobě bych nemohla vyložit, že umřu. Karty řeknou. Taky chodily ke mně ti co umřeli. Ruský pirožky jsem pekla ráda. Vareníky a boršč jsem vařila ráda. To bylo moje oblíbené jídlo. Měla jsem ráda vážnou hudbu. Dvořák a Smetana se mi líbí. Oba dva byli fešáci a jsou dobří. Máma měla ráda muziku. Máma byla chytrá. Manko neměla nikdy, vždycky pracovala. Byla nejlepší jak uměla. A já byla po ní, lidi mě taky měli rádi v obchodě. My jsme neměli žádný nástroj. Napřed táta měl harmoniku. Potom jí prodal. Protože jsme to nechtěli poslouchat. Vždycky když přišel ožralej, tak hrál na ní. Kozáci si zpívali spolu, když pili. Oni jsou hodní, všichni nejsou stejný. Některý jsou moc hodní, inteligentní jsou. A politicky jsou vzdělaný. Ty žerou politiku. Ty mají svého vůdce. Tancují kozačka. Já tancovala pořád kozačka. Já jsem měla ráda. Já ho tancovala i v koncentráku v Německu kozačka a zpívala Kaťušu. Kaťušu jsem zpívala pořád. Tu jsem měla oblíbenou. Ta vznikla ve válce. Mě to bylo jedno. U nás je jiný život. U nás se nežije dobře. U nás je hlad pořád. Po válce byl a teď je opět u nás. Sem jezdí Rusáci na brigádu a říkají, že je to špatný. Mají lidé život před sebou všechny. Lidé mi dávají naději žít. Žít se mi nechce. Můj život nestojí. Nechce se mi žít, protože jsem takhle nemocná. Můj muž mě opustil a děti jsou pryč. Cítím strach, jak to s nimi bude. Jestli prožijí to co já, tak nazdar. Mám strach z války, a ona přijde. Válka stejně bude. Jenže ta bude ještě horší, protože bude světová. Bude to hrozný. Mám strach, že umřu a že děti nevychovam. Ze smrti strach samotný nemám, to jsem se nebála ani v koncentráku. To jsem se na to těšila, protože vím, že bude klid. Nebojím se umírání, protože vím že bude klid. Já mám teď hrozný bolesti. Hrozný, prožívám všechny myšlenky. Myšlenky z bolesti. Prožívám koncentrák to je z toho. To nejde, co jsem prožila to se nedá zapomenout. Jsem ráda, že vás tady mám. Mám v naději druhých, ale těžko můžu věci ovlivnit. Víím že umřu brzo. Já víím že dneska věřím, že dneska skoro, a bude klid. Umřu za bílého dne, protože chci aby u toho někdo byl. aby věděli jaký to je.

Bolest je touhou odejít ze všech tvarů a hlavně od tohoto tvaru, který bolestivě místo obkružuje, svírá, proto je bolest absolutním rozdílem, protože je rozdílem i od sebe sama, od svého habituálního vzhledu, tj. od svého místa v prostoru a času. Zkrátka bolestivý orgán v našem těle již nechce zde „ prostořit a časovat“ , chce se dostat mimo prostor a čas, chce se vrátit do „ Abvesung “ (do bytí samého, mající povahu heideggerovské nicoty) . Tento návrat od všech tvarů, od všech možných tvarů a hlavně od vlastního tvaru do apeira, je samozřejmě i smrtí. Protože bolest je evidentní je smrt něčím, co nám umožňuje zakotvit do časové přítomnosti, zakotvit do hloubky, bytostně existovat, autenticky prožívat „ teď “ . Pak je otázkou, jestli eutanazie je v pořádku či nikoliv. Pak je třeba si uvědomit , že bolest je „ otvíračkou “ pro přesažné, pro transcedenci. Má tedy smysl, není tedy zlem povýtce. „ Clarae et distinctae “ , jen to je důležité, ale absolutní distinkce ve své jasnosti je bolest, a to je také evidence.

„ Násilné je mlčení v kameni“ , doplňuje Heidegger. „ . „ kámen je Ge-birge bolesti “ , říká Heidegger. „ Verbegen “ znamená v němčině „ skryt “ , „ zatajit “ . „ Berg “ je hra, „ Gebirge “ je pohoří, hory. Hora, skála, kámen – to vše je symbolem bolesti, mlčení, které bolí, které se podobá mlčení mrtvých, tj. těch, kteří nás opustili peras v našem prostoru a času. Každý z nás zná ono nevýslovné ticho v horách, ono nevýslovné ticho, které jako by mluví o tom....a teď končí naše promýšlení. Toto setkání se vznešeností, jak by řekl Kant, je

setkáním s nevýslovným noumenem nás samých v jeho absolutnosti a neuchopitelnosti prostřednictvím slov, protože všechna slova jsou jen kladením něčeho, co má peras v prostoru a času, co má peras v prostoru našeho duchovna, či duchovna sdíleného s ostatními. Slovo – Logos – od legen. Což znamená položit, klást, ležet. Bolest je to, co nechce být nikam položeno, co je proti pokládání, proti „legen“ „jakémukoliv. Proto ve velké bolesti, kterou prožíváme, nemůžeme mluvit a odpovídat i na ty nejsmysluplnější otázky vůbec. Bolest je návrat do - , mohli bychom říci i do „Abwesenung“ , do bytí samého, do apeironu, ale všechna slova zde jsou aproximativní, nic více.

Kámen je tedy symbol evidence, je pevný ve svém mlčení, skrývá a toto skrývání je právě velebností velehor. Ab – geschiedene je totéž, co „cizí“ , slovo Unterscheid, je rozdíl, to znamená odcizenost a oddělenost se pojí k bolesti, to platí i pro naše vlastní tělo. Pokud nějaký orgán se oddělí od celku a „jede“ si na své vlastní zákony, pak přichází nemohoucnost, tj. nemoc.

Řečeno z druhé strany, bolest otvírá přesažné horizonty, dovádí nás za rescendenci, transcenduje nás, vrací nás do celku. Tím ovšem nám umožňuje prožívat přítomnost, v původním významu „být při tom“ a to je velká životní výhra. Protože tam, kde jsme „při tom“, tam jsme opravdově, hluboce, to znamená autenticky, tam o něco jde, a proto jsou na světě věci, pro něž stojí žít, ale i to známé Patočkovy, pro které je možno i umírat. Smrt je onen „Untergang“, kam je člověk povolán, ten který se od všeho odděluje, je více a více ve své jasnosti i distinktivnosti tj. má evidenci. Oddělovat, znamená totéž, co pročišťovat, očišťovat, provádět katarzi, tj. zjasňovat, uvádět do větší určitosti, tj. přibližovat se evidenci, jistotě.

Heidegger říká: „Vše, co žije, je bolestivé. Jen co žije s plnou oduševnělostí, může vyplnit určení své podstaty.“ Je - li evidence vyplněním signitivní intence intuitivním obsahem, tj. prožitím tohoto obsahu, pak je život opravdu naplněním něčeho, co před vyplňováním má podobu prázdné nádoby signitivní intence. „Dobré je bolestivé dobré“, tvrdí Heidegger. (Str. 66, 67)

Chci, aby se za mě lidi pomodlili. Modlitba má pro mě velký smysl Já strašně věřím v boha. Já věřím, že něco je, že to není jenom tak. Že něco existuje, člověk umře, to je osud. Přejde doba a musíš umřít, kdyby si měl, nevím co, tak tomu věřím. Jsem hrdá na děti, mám radost že jsem přežila válku. Jsem schopná odpustit lidem, když jsme lidi. Němcům nejsem schopná odpustit, těm ne. To byla zvěř, to nebyl národ. Jsem schopná odpustit Frantíkovi, protože byl hodný. To se má odpouštět, když jsme lidi. Chtěla bych ještě žít a vychovat děti, abych z nich byli pořádní lidi. Aby nebyli po dědovi. Děda taky chlastal. Máma, bába mi dávali naději žít. Byla na mě hodná. Já byla jenom jedna, já neměla bratra ani sestru. Byla jsem jenom já. Tak mě měla ráda máma a byla hodná. Ta byla pracovitá a nepila. Ta se nenapila ani piva. Kdybych mohla tak bych chtěla bratra nebo setru to je jedno, aby byli hodný. Takového jako ty. Nejvíce na životě si vážím, že žiju. Přála bych lidem žít v klidu a dobře, aby nebyli války. aby nezažily to co já. Měla jsem ráda v životě koně, ty co táta měl. Ty byli chytrý a šikovný. a vyhrávali. V životě jsem ráda nedělal nic. Ráda jsem prodávala, moc ráda. Já měla ráda lidi, tak jsem prodávala, byla jako vedoucí. Četla jsem hodně, četla jsem pohádky. U nás je hodně pohádek a krásný. Můj život neměl ve všem smysl. Já jsem se neměla narodit, já jsem neměla žádný život. Láska má trvat celý život, dva když se vezmou, mají žít spolu až do smrti, neopustit jeden druhého. Žila jsem svůj život, ale je to divný. Myslím na sebe, abych byla hodná, abych měla ráda lidi. Já byla dobrá prodavačka, o mě se prali.

Použitá literatura:

Kratochvíl, S.: Základy Psychoterapie. Praha, Portál 2002.

Kolektiv: Psychoterapie III (Sborník přednášek pražské psychoterapeutické fakulty). Praha, Triton 1997.

(Autoři příspěvků : Cierp, Čálek, Bohart, Kocourková, Krch, Kožnar, Mikota, Nešpor, Rogers, Růžička, Vymětal)

Hogenová, A.: Kvalita života a tělesnosti. Univerzita Karlova. Karolinium, Praha 2002.

Slovo na závěr

Paní R., ročník 1925

Hypothyreóza

Vaskulární demence s akut. začátkem

Smišená úzkostná a depresivní porucha

Chronická ischem. nemoc srdeční

Chronická tuboso – intersticiální nefritida

S paní R. jsem setkal pracovně jako sanitář na jedné ze stanic ústavu sociální péče. Vyžadovala pozornost personálu, když si jí často nikdo nevšímal a věnoval se jiným klientkám, upadala do záchvatu. Byla často silně rozrušena, měla třes, silnou bolest hlavy a prožívala neklid. Říkávala, že jí bolí celé tělo, že se jí špatně dýchá, že se bojí smrti. Taktéž se její záchvaty s pravidelností opakovali na jídelně u jídla.

Jednou, když opět paní R. upadla do záchvatu na jídelně u večeře, odvedl jsem ji na pokoj, dát jí lehnout. Její rychlé vydýchávání jsem zklidnil přiložením mikrotenového pytlíku na ústa. Zdravotní stav se paní R. stabilizoval až po navození krátké relaxace, do které jsem vkládal vesnické motivy... jako např. plavení koní v řece, pasení hus, sklizeň brambor, vůni nadojeného mléka, a též vzpomínky na maminku, jež jí držela v náručí, když byla ještě malá holčička. Po celou dobu jsem držel paní R. za ruku. Než přišla sestra s injekcí apaurinu, bylo již vše v pořádku a paní R. byla již schopna dojít na pokoji večeři. Paní R. si dost rychle na mne zvykla. Jednou vběhla za mnou v půl čtvrté ráno do jídelny, když mi pomalu končila noční šichta, skočila mi do náručí a objala mne. Řekla mi, že se jí zdál sen o bití v koncentráku. Byl ji prý ňákej esesák a štěkal do toho na ni černý vlčák

Jak jsem měl možnost volné pracovní chvíle, trávil jsem čas s ní a zeptal jsem se, jestli by mi neřekla svůj životní příběh. Vysvětlil jsem jí podstatu své práce v ústavu i té, která se pomalu a jistě začal vytvářet. Souhlasila, byla ta pro ni výzva, a zároveň si uvědomila, že do mě může vložit svůj kámen životních bolestí a strastí. Chodil jsem za ní s diktafonem a nahrával i při jejich duševních proměnách, kdy si vybavovala svůj život. Někdy to pro mě byla dost těžká práce: kdy se zastavovala v svých vzpomínkách a já ji musel pobízet a dotazovat se. Někdy se značně vzpírala, bylo v ní dost vzteku, nenávisti, zmatků, zlosti, bolesti - a někdy propukla v tichý pláč nebo nadávání. Nebyla srovnaná se svým životem. Pocítil jsem, jak byla do mě vložena její důvěra a víra.

Za osm let práce v ústavu jsem vyslechl mnoho příběhů. Nebýt víry a důvěry, jež paní R. ve mě vložila, dnes by čtenář mohl těžko čísti řádky jejího života (jsou pro mne základními kameny na mé cestě stát se dobrým terapeutem).

Pokládám si otázku, jak by Medard Boss pracoval se snem mé klientky... nebo jak by C.G. Jung pracoval, aby se ve třetím stadiu má klientka vyrovnala s Moudrým starcem a s Matkou Zemí - a též jak by byl schopen integrovat její pravé „plné já“... nebo jak by se chopil Frederick Perls jejich „nedokončených záležitostí“ na „horké nebo prázdné židli“...

Dodatek

Tam kde smrt chodí na čekanou

(básně vznikly v ústavu sociální péče v roce 1999-2000)

Jednou půjdeme všichni

Na konci světa
Mele si pro sebe
Stará paní
Časovka
Koupel
Holit se už nebude
Srdce jak autobus I
Osamělost
Dělová koule
Ztraceni
Spěte dobře

Není možné útěku

Zakleti
Fanda
Gremlins
Skočil
Letenka
Hygiena
Pocit
Depka
Loutka
Fabrika
Tabák
Čas prokletý

Dříve

Špinavé prádlo
Zadek
Rozmary
Kmet
Srdce jak autobus II
Alkoholik
Na vozejku
Fajn kmet
Opona bez potlesku
Radio hraje
Svatá trojka
Dáma jménem Smrt

Jednou půjdem všichni

Den svobody
den padajících schodů
den setkání
den nahoru
den milování
den dolů
den ptačího štěbetání
den mostů
den zraní
den alkoholu
pojd' me lidi tančit
od rána
do noci
spolu
než dojdeme všichni tam
po schodech života
a milovat se v posteli
o místo se nemusíme bát
žádné fronty
žádné peníze
každý z nás se pokloní
a možná začne věřit
„Pozdě panové ,dámy
že svět se netočí jen tak !“
u nebeské brány
d'ábel s andělem za kasou
5,50.66,60.1,10
budou sčítat naše hříchy
nebe , peklo, ráj
„Odjezdy autobusů do ráje ,nebes ,pekla
prosím
si najděte na zastávkách našeho úřadu
klepejte
děkuji !“
s úctou Lucifer a Bůh .

Tam na konci světa

Tam kde smrt
chodí na čekanou
tam kde lidé
často sami hasnou
opuštění ,opuštěnými
se smutnými ,šílenými
mezi dnem , tmou
tam kde smrt
chodí na čekanou .

Mele si pro sebe

Důchodce pro sebe
mele si
mele
do ráje
do pekla
do nebes
cesta snad vede
byl jsem špatný
či dobrý
sami už rozhodnou
do ráje
do pekla
do nebes
čekaj mne před branou .

Stará paní

Kutálej se slzy na polštář
staré paní
už popsaný má kalendář
zapomněli na ni
už dávno
neví co je za den
co kde se stalo
dnes vyšlo pro ni slunce
a smrt
bude si muset opět počkat .

Časovka

Smrad z cizího hovna
nesnaž se dohnat .

Koupel

Babi pochopte to bez kliček
to není žádný větříček
„Slyšíte mne babi
„Co že !“
to je příkaz shora
opakuji znova
umyjte si proto :
hlavu
uši
tělo
nohy
kočku
zadek
jsem služebník dobra
opakuji znova .!“
„Co že !“
babi pochopte to bez kliček
to není žádný větříček .

Holit se už nebude

Holit se už nebude
čeká na tu zubatou
ustrojen je ve fraku
s krásnou bílou kravatou
smrt dala mu znamení
karty pro dnes
má už rozdaný .

Srdce jak autobus I

„Mám srdce jak autobus.“:
říká stará paní
povídá o svých milencích
co zapomněli už na ni
„Jsem stará babka
prožila jsem moc
zde už jen ťapkám
vzpomínám-noc co noc.
Co vy mladý pane,
že vás to baví ?
Jsou zde někteří lidé
co na blázný si jen hrají .“

Osamělost

Osamocen v zámku života
do ticha srdce
vkrádá se samota
vybledlé fotografie
časů zašlých
vzpomínka na ženu
smutek ze stěn křičí .

Dělová koule

Stará bába na vozejku
jak dělová koule sedí
po každým metá blesky
každý den není skvělý
ale ani pro nás ne
důchodci pijí kafe
a svět padá do hoven .

Ztraceni

Kde je domov můj
pokládaj si otázku
možná se probudili
jen oba ze spánku
každý jiný má svět
bloudí mezi zdmi
v tichosti svých vět .

Spěte dobře

Spěte dobře křehké duše
nejsem váš bůh
u vás dnes bdím
znám váš ruch
přijal jsem vás
jako ostatní
mám z vás radost
snad nejsem poslední
spěte dobře křehké duše .

Není možné útěku , shizofrenie ve vleku

Mám v krku koně.Mám nohy jako klacky.Ty jsi teprve vstal ?Máš peníze?.Au moje nohy.Pojď' půjdeme do lesa na borůvky.Já se zblázním.Jsi normální ? Máš hubu jako vrata .Pojď' se najíst ,ještě jsi nejedl !Ty jsi hodný kluk .Podojil jsi krávy? Zdeňku kam jdeš .Panebože já půjdu do pekla ,ne do nebe .Ať si mne vezme čert .Já už nevím kde je kde smrt .a kde .dobro .Smrt nedává ,ta jen bere.Svět je falešný .

Loutka

Zakletí

Klaunovství zvláštní
nevinných podivínů
šilenství smutných
příběhy stínů
zakletých v dětství .

Fanda

Byl v kostele
pomodlil se za mne
„Prý ať se mi daří !“
dětská křehká duše
den nový
narodil se
všude je krásně
pro Fandu s provázkem .

Gremlins

Nohy v tvaru K
měknutí kostí
chuť má jít dál
nakrmit slepice
pozvat dnes hosty
z představ zažitých
volá lidi z života svého
mezi čtyřmi zdmi
tancuje samota
udivena námi
lidská neposedná loutka
zakletá skřítkama stáří .

Skočil

Skočil z balkonu
co se děje ?
že by snad podzim
zakletá deprese
své příznivce si hledá
skočil z balkonu
co se děje ?
že by snad podzim
smutek tančí svůj rej
z deštivých mraků
skočil z balkonu
co se děje ?
že by snad podzim
dnes si udělala čárku
smrt v pláštiku
skočil z balkonu
co se děje ?
že by snad podzim
kostlivci na hřbitově
mají dnes hej
skočil z balkonu -dobrej den .

Letenka

Odbočka do Modřan
do srdce šílenství
volná je letenka
už nasedni , nemysli .

Hygiena

Indiánská skwaf
je vždy ze mne paf
dvě zástěry na sobě
pro ni se staly
dnes už módou
spoustu nadávek při sobě
bohužel je vdovou
když má se potkat
s všední hygienou
než ranní hlen svůj odplivne
tak zalije si kafe teplou vodou s kohoutku
a jejím nadávkám se nikdo nevyhne
uprostřed zdí načichlé močí
přece lidé pochopte jí
je starou vdovou
v hloučku svérázných babiček .

Pocit

Mám pocit ,něco se stane
mám pocit ,někdo že skočí
možná smrt někde čeká
na pokynutí jejich očí
až poničená duše zařve svůj sten .

Depka

Dnes vlítla mezi chlapy
říká , že se zbláznila
rozvířila temné mraky
kouká do zrcadla
svět jinak se točí
zrcadlo už praská
deprese kouká z očí
říká , že je zakletá
šílenství je v jejich očí
a naděje
začarovaný podzim
o pomoc prosí .

Loutka

Jako by dnes zkrásněla
leží už jen v posteli
je jak loutka dřevěná
mluví často ze spaní
možná neví co jí čeká
kdy půjde cestou poslední
o ráji , o pekle mnoho řekla
teď směje se nám do tváří .

Fabrika

Hulí jak fabrika
je to možné
hulí i vajgly
je to snadné
život je závislost
je to hrozné
jaká je spojitost ?

Tabák

Balí si do novin tabák
když cigarety nemá
často špinavý má kaďák
každý den nezná
svět padá už do peřin
bez cigaret je nsvá
tak balí si tabák do novin
a nám se to vůbec nezdá .

Čas prokletý

Se slzou na očích
odchází matka
z ambulance psychiatrie
se synem svým
z ambulance psychiatrie
se svým synem
z ambulance psychiatrie
odchází matka
se slzou na očích
matka odchází
s časem zakletým
možná s pocitem bezradným
s časem stojatým
možná s pocitem bezmocným
s časem prokletým
možná s pocitem zoufalým
s časem nesnadným
odchází do říše za zrcadlem
kdo vlastně a s kým
s pocitem radostným
se slzou na očích ?

No

No..Dříve holičů bylo ve městě hodně
.Dřív jsem nepřemýšlel .Potom jsem
přemýšlel .Teď to na mne spadlo .Přišlo
zúčtování .Přemýšlel jsem jako malý kluk
.Přemýšlím teď jako starý muž .Jsem
st'astný , že vás tady mám .Proti osudu
jsme nuly.Jako lidi , proti osudu jsme nic .

Kmet

Špinavé prádlo

Uprostřed špinavého prádla
výkalů , smradu z moči
hledám smysl lidského života
náhodnost krásných věcí
co kolem nás se mihotá
s jejich šílenstvím v srdcích
co se nás vždy dotýká
od narození až k smrti .

Zadek

Zadek samý mozol
přijel z Modřan
tak dejte si pozor
jednou na svůj dopad .

Rozmary

Hádali se důchodkyně
kdo je větší kurva
která znala více chlapů
a kolik jich stačili urvat .

Kmet

Je to starý kmet
a kolem druhé ráno
s postele se zved
oblékl si kvádro
čas možná si splet
komu z nás je dáno
dožít se sta let
a mít právo
chovat se jen tak ?

Srdce jak autobus II

„Mám srdce jak autobus .“:
říká stará paní
povídá o svých milencích
co zapomněli na ni
„Nedívím se co se o ní povídá
že pro pletky s muži
realita zdá se býti jiná
v smutným dětským domově
děvčátko sprostě odložila
pro krásné muže v barech
na holčičku zapomněla
kdy si mladá paní
se srdcem jak autobus
na kterou dnes možná . . „

Dává vinu tangu
co stalo se jejím osudem
kdo z nás lidí ví
a nebo – snad
málokdo pravdu dopoví ?

Alkoholik

Oči plné nedůvěry
možná strachu z lidí
nechápe to
co kolem sebe vidí
možná měl vize
s alkoholem
v jedné i druhé noze
když chlastal k zničení
dnes už kouká stroze
v hlavě jeho už nic není
zapomněl vše – čím kdysi byl .

Na vozejku

Možná má jemnou duši
neví o tom někdo
bohužel jí asi nepřísluší
všem je to jedno
všichni ji už znají
jaká bohužel je
jistě život změnil
den nadobro přikryje
se svou maskou všední .

Ráno bude remcat
o dietě prý neví
bude opět blemcat
pózu k lidem změnil
svou zlost do slov .

Fajn kmeta

Holím fajn kmeta
možná ho tlačí
levá bota
nebo
pravá bota
nebo strádá citově
boty jsou na něj
jak ušité
ale možná ho tlačí
pravá bota
nebo
levá bota
holím fajn kmeta
možná ho tlačí
levá bota
nebo
pravá bota
nebo starce píchlo u srdce
neboť si stále ztěžuje
protože starce asi bude možná tlačit
pravá bota
nebo
levá bota
nebo strádá citově
boty jsou na něj
jak ušité
holím fajn kmeta .

Opona bez potlesku

Jak květina uvádá
krůčkem od své smrti
vydrží den nebo dva
smrt na hodinkách
čas svůj měří
studená , nehybná
v posteli už jen leží
na poslední scénu čeká
až spustí se opona
a potom
bude ticho
bez potlesku
bez potlesku
bez potlesku...
víte dnes umřel další starý člověk .

Rádio

Rádio tiše hraje
na posteli leží stáří
každý tam možná dojde
až budeme staří .

Rádio tiše hraje
na posteli leží stáří
všichni tam možná dojdeme
ale teď se nám daří .

Svatá trojka

Umřeli tři staří lidé
v krátkém období
pro jednoho si možná přišel otec
pro druhého si možná přišel syn
pro třetího si možná přišel duch svatý
umřeli tři staří lidé
v krátkém období
„Viděl jsem nést jsem nést jen tři černé rakve.“
„Kdo si pro ně přišel?“
Někdo by řekl , přišlo vysvobození .
Někdo by řekl , přišla smrt .
A já bych řekl:
„To stačí, amen , nashledanou , konec řeči“.

Dáma jménem Smrt

Smrt už v černém přichází
koukni se jí do tváří .

Krásná , spanilá , sebejistá
dnes kosu si už chystá .

Smrt už v černém přichází
koukni se jí do tváří .

Ať už dnes nebo zítra
rakev si už někdo chystá .

Smrt už v černém přichází
koukni se jí do tváří .

Nikdo za ní neplatí
lidé z ní nic netratí .

Smrt už v černém přichází
koukni se jí do tváří .

Všichni k ní s úctou vzhlíží
každý mu dnes už není cizí .

Smrt už v černém přichází
koukni se jí do tváří .

Krásná , spanilá , sebejistá
dnes kosu si už chystá .